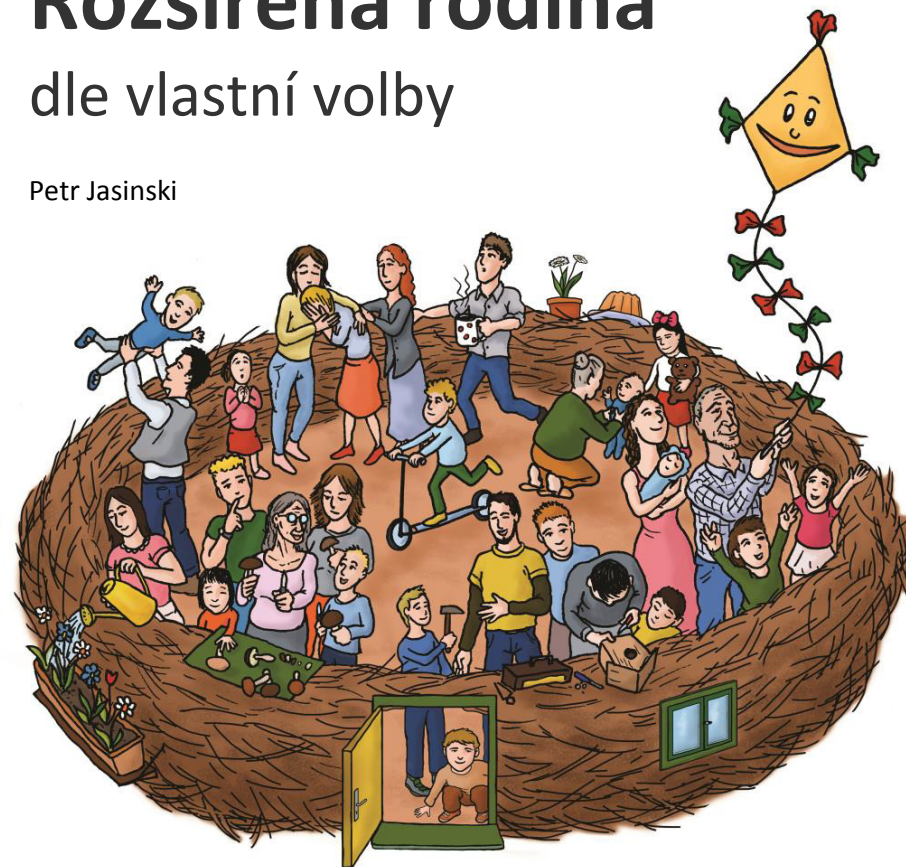

Rozšířená rodina

dle vlastní volby

Petr Jasinski

Děkuji, že čtete tuto knihu.

Děkuji, že se zajímáte o to co se v naší společnosti děje.

Děkuji, že vám záleží na tom, aby se nám tady žilo lépe.

*Děkuji Vratislavu Hláskovi, který mě k napsání této knihy inspiroval
a celou dobu její vznik všemožně podporoval.*

Děkuji Kristýně Sataryové, která ji obohatila o krásné ilustrace.

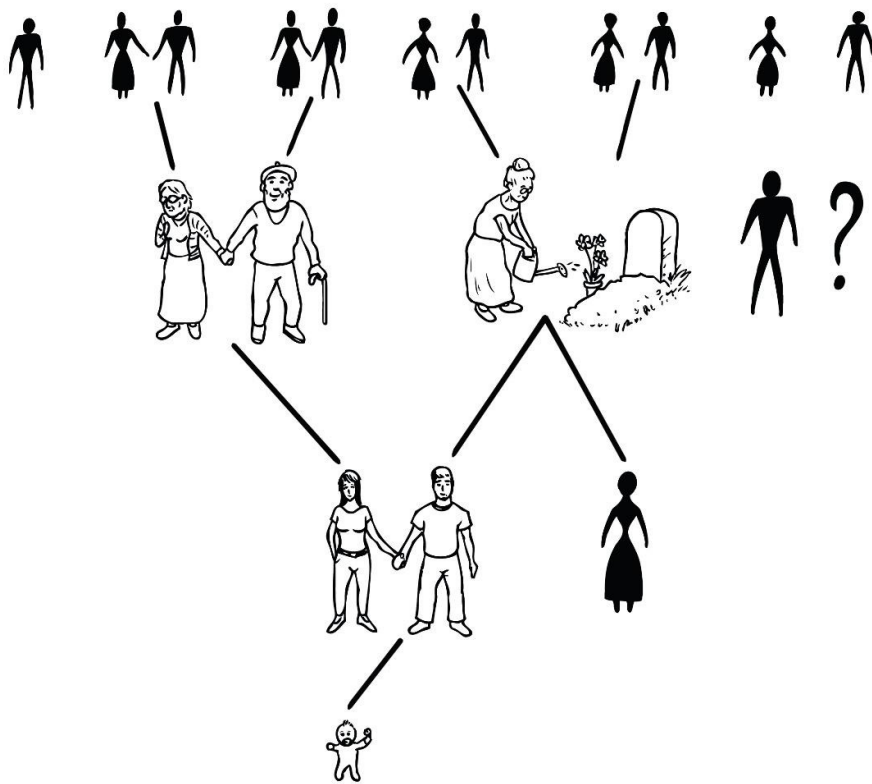
A děkuji Nadaci táta a máma, která vydání knihy financovala.

Moc díky.

Petr Jasinski

OBSAH KNIHY:

KAPITOLA 1: Jak velká je tvoje rodina?	6
KAPITOLA 2: Proč je to problém?	10
KAPITOLA 3: Jak to bylo historicky a proč se to změnilo?	22
KAPITOLA 4: Co s tím můžeme udělat?	34
KAPITOLA 5: Co je to rozšířená rodina?	42
KAPITOLA 6: Příklady rozšířených rodin a v čem jim to pomáhá	54
KAPITOLA 7: Jak začít	62
KAPITOLA 8: Možné potíže a jak je řešit	70
KAPITOLA 9: Další informace a pomoc	78

KAPITOLA 1: Jak velká je tvoje rodina?

1.1 Když jsem byl dítě, měl jsem ve svém životě:

Mámu, tátu a bráchu, plus jednu babičku a dědečka přímo u sebe doma.

Druhou babičku a dědu, plus jednoho strejdu a tetu a jejich dvě děti celkem blízko.

Další dva biologické strejdy a tety, plus všechny jejich děti už trochu daleko.

Nicméně měl jsem také sousedské "strejdy a tety" v domech napravo i nalevo od toho našeho. A k tomu ještě spoustu jejich dětí a vnoučat, plus několik dalších dětí různého věku z okolí.

Ti všichni se různou měrou podíleli na mém dětství. Na tom jak a kde jsem trávil čas, na tom co jsem mohl kde odkoukat a naučit se. Každý den jsem byl v kontaktu s několika různými generacemi, s příslušníky několika různých rodin. Běžně jsem navštěvoval několik různých domácností. Viděl a slyšel mnoho různých profesí...

1.2 Většina dětí narozených dnes má doma jen mámu a tátu.

Prarodiče mají často daleko a vídají se s nimi jen o víkendech. Sourozence mají, jen když mají to štěstí. Průměrná porodnost v ČR je totiž jen 1,3 dítěte na pár. A pořád klesá.

Ve městech jsou ke všemu i vztahy se sousedy obvykle anonymní. Sice se zdravíme s některými z nich, ale na návštěvě u nich jsme většinou nebyli nikdy.

Trochu to těm dětem zachraňují kamarádi z pískoviště či dvorku. Typické dvorky však často nahradila parkoviště a na pískoviště už děti pouštíme jen pod vlastním dozorem, což tedy nebývá často, protože na to nemáme čas.

A pak je tu škola či školka. Tam mají děti interakce dostatek, ovšem stýkají se především se svými vrstevníky. To je důležité a přínosné, ale nenaučí je to vytvářet si širší sociální vazby. Nedává jim to příležitost učit se nové věci od starších dětí a naopak předávat své dovednosti a motivovat ty mladší.

Přijde mi to celé nějaké omezené.

KAPITOLA 2: Proč je to problém?

2.1 Samotní rodiče nemají na děti čas.

Jelikož jsou rodiny dnes převážně malé a na veškerou výchovu jsou často jen dva lidé (a někdy ani to ne), rodiče nutně prioritizují. Jejich děti pravděpodobně mají udělané všechny úkoly, včas umyté zuby, nachystané svačiny, možná i uklizeno v pokojíku. Ale to ještě neznamená, že jsou naplněny všechny jejich potřeby.

Zvládnání všech nutných částí výchovy rozhodně není vším, co dítě ke svému zdravému vývoji potřebuje. Dítě potřebuje hlavně lásku a přílišným soustředěním se na praktické aspekty života jej vlastně připravujeme o dětství jako takové. Děláme z něj dospělého člověka už neskutečně brzy.

Všechny děti kriticky potřebují naši pozornost. Projevy lásky, společné prožívání zážitků a her, podněty k vlastnímu objevování světa a čas se této činnosti svým vlastním tempem věnovat.

Fakt, že na tohle rodiče se zaměstnáním a domácností na krku nemají čas, je naprosto pochopitelný. Ale vliv tohoto faktu na vývoj dítěte a následné vztahy s rodiči je mnohdy zničující. Redukce dětství na plnění nutných povinností a pak na pokyn "zabav se sám", vede k celé řadě negativních důsledků.

V tom nejlepším případě vám doma vyroste zakřivený introvert, který sedí pořád v knížkách. Častěji to ale místo knížek budou počítačové hry, televize či youtube videa. Nečekejte, že se děti samy naučí používat stavebnice, malovat či hrát na hudební nástroj. Pro cokoliv složitějšího potřebují něčí podporu a ukázat alespoň začátek. Když takové podněty nedostávají, logicky skončí u pasivní zábavy, což zabije jejich kreativitu a tvůrčí potenciál pro zbytek jejich života.

Po delším období pasivity (stačí pár let) již nemají o nové věci vůbec zájem a vše jim připadá příliš složité. Logickým důsledkem pak je, že děti jsou velmi nepraktické. Kluci neumí přibít hřebík, holky neumí upéct buchtu (dosadte si libovolné jiné příklady).

Opravdové problémy ovšem přijdou s příchodem puberty. Rodiče začnou očekávat, že jejich děti budou zvládat to, co zvládali oni sami v jejich věku, a začnou na své potomky vyvíjet stoupající nátlak. Mladý člověk v pubertě má ovšem co dělat sám se sebou a tlak ze strany rodičů obě strany ještě více odcizí.

Mnohdy je to pak z vlastní rodiny doslova "vyžene". Někdy jen do virtuálních počítačových či fantasy světů, jindy i fyzicky do nějaké podivné party podobně postižených, kde je pak vystaven alkoholu, cigaretám a dalším drogám "úniku".

Považujeme za samozřejmé, že milujeme své děti. A je jen logické, aby to platilo oběma směry, ale je tomu skutečně tak? Milujete své rodiče? Pokud ne, někde se ve výchově stala chyba. Budou vaše děti ve vašem věku milovat vás?

2.2 Škola na vzdělávání rozhodně nestačí.

Rodiče se velmi často domnívají, že jejich úlohou v životě dětí je "jen" zabezpečení a výchova, přičemž o vzdělání se postará škola. Nic nemůže být dále od pravdy.

Ano, školský systém je pochopitelně lepší v poskytování a předávání širokého spektra informací, které dětem chceme do dospělosti předat. Ovšem získávání informací je jen zlomek skutečného procesu učení. Škola samotná nepřipraví děti na život a v tomto kontextu navíc začíná strašně pozdě.

Aby dítě, které jde do první třídy základní školy, mělo z organizovaného vzdělávání plný užitek, musí mít chuť se nové věci učit. Musí už mít v sobě probuzenou zvědavost. Již dávno mělo mnohokrát zažít, že když se něčemu novému věnuje, tak to časem pochopí, a jeho život se tím stane zajímavějším, pestřejším a lepším. Pokud dítě tuto zkušenost postrádá, bude pro ně škola stresující, náročná a otravná. Bude ji sabotovat a pochopitelně nebude mít dobrý prospěch.

Ta nutná "příprava" ke zvědavosti, je ovšem zcela přirozená věc. Děti se již od narození neustále zajímají o vše, co se kolem nich děje. Stačí jen mít trpělivost a čas jim to ukazovat, vysvětlovat a nechat je samotné zkusit vše, co je bezpečné.

Děti navíc mnohem více motivuje poznávání věcí spolu s rodiči, než nějaké umělé učení se na známky.

2.3 Rodí se příliš málo dětí - doslova vymíráme.

Přestože světová populace roste, v tzv. západním rozvinutém světě jsme svědky zcela opačného trendu.

Porodnost je již dlouhodobě pod hladinou obnovy, což znamená, že se rodí méně dětí, než kolik umírá starých lidí. Situace je nejhorší právě v Evropě, Českou republiku nevyjímaje. V naší zemi je současná porodnost 1,4 dítěte na pár a začíná se mluvit o riziku populační imploze. (Oficiální údaje ČSÚ za rok 2013, zdroje na konci knihy.)

Laickým okem se může zdát, že se vlastně nic neděje. Jde ovšem pouze o iluzi způsobenou tím, že demografické změny mají ohromnou setrvačnost. V tom tkví ovšem jejich největší nebezpečí. Vážné negativní důsledky se začnou projevovat až s dvacetiletým zpožděním, ve chvíli kdy slabší ročníky začnou přicházet (a chybět) na trhu práce. Nicméně v té chvíli to ještě bez problémů vykryje technický pokrok a jen se tím sníží nezaměstnanost.

Opravdový průšvih nastane, když se tento efekt začne duplikovat. Tedy až to málo dětí narozených dnes začne mít své vlastní děti. Při průměrné porodnosti 1,4 dítěte na pár dojde k redukci původního obyvatelstva na polovinu již za tři generace! Nevěříte? Vezměte kalkulačku a spočtete si to.

Navíc díky vzrůstající imigraci z chudších zemí a zásadně vyšší porodnosti Asiatů a islamistů se klidně může stát, že se PRAVNUCI dnešních mladých Čechů stanou národnostní menšinou ve své vlastní zemi!

Ještě to není dost děsivé? Zkusme se na to podívat ještě z jiné strany:

Pokud jste dnes v reprodukčním věku a ještě nemáte děti, tak je statisticky vzato jen 70% pravděpodobnost, že nějaké budete mít. (1,4 dítěte na pár = 0,7 na osobu. Ano, je to hrubě zjednodušeno).

Pokud jej budete mít a porodnost se nezmění, tak pravděpodobnost, že se dožijete vnoučat, je už jen 49%. Je tedy pravděpodobnější, že vnoučata nikdy mít nebudete, než že se tak stane. Pojdme ještě o jednu generaci dále. Já si pamatuji dvě vlastní prababičky a každá z nich měla za svého života spoustu pravnoučat. Pravděpodobnost, že průměrný dnes ještě bezdětný Čech bude někdy mít pravnouče, je pouhých 34%.

Nízkou porodnost zhoršuje další faktor: posouvání věku, ve kterém děti máme.

Průměrný věk prvorodiček byl v roce 1989 jen 22,5 let, ovšem v roce 2013 už to bylo 28,1. Pro muže žádná oficiální statistika neexistuje, ale logicky to bude ještě více. Když se v tomto kontextu podíváme zpět na pravděpodobnosti z předchozího odstavce, tak nám dojde, že sice máme 34% pravděpodobnost narození vlastního pravnoučete, ale to vůbec neznamená, že se toho dožijeme.

Pokud jste dnes single muž ve věku 35 let, je dost možné, že si do osmdesáti budete muset počkat i na své první vnouče. Jestliže s ním budete chtít prožít alespoň kus jeho dětství, znamená to být aktivní a zdravý minimálně do devadesáti. Jak vysoké si na to dáváte šance? Chlapi, to abychom začali cvičit a jíst zdravě. Už včera bylo pozdě.

U žen má toto odkládání pochopitelně i biologické důsledky. Přibývá žen, které v okamžiku, kdy už děti konečně chtějí, zjišťují, že už to nejde. Přibývá asistovaných reprodukci a mnoho žen, které dříve snily o několika dětech, jsou nakonec rády za to první a jediné.

V důsledku kombinace těchto dvou faktorů bude drasticky stoupat poměr starých lidí, vůči těm pracujícím. Stoupá už teď, ale bude to mnohem, mnohem horší. Bude to mít obrovské ekonomické i sociální důsledky. Řečeno drsně, bude málo lidí na práci a polovina z nich ještě bude pracovat v oblasti péče o staré.

Když se naposledy v ČR zvyšoval věk odchodu do důchodu, bylo mezi mladými lidmi v oblíbě říkat, že "my se stejně žádného důchodu nedožijeme". Realitou je, že toto prohlášení se pro většinu mladých lidí opravdu naplní. Nebude to ovšem zvláště nějaké "zlé" vlády, ale neodbytný důsledek toho, že na jejich důchod nebude mít kdo pracovat. Když to opět řeknu drsně: nebude je mít kdo ve stáří zabezpečit, protože si nevyrobili další generaci.

A nemysleme si, že nás spasí imigrace.

Ano, celosvětová populace sice zatím stále stoupá a současná mírná imigrace do Evropy a USA pokrývá současné mírné klesání počtu původních obyvatel. Mírná imigrace se totiž dokáže i integrovat, ve větším měřítku to ale nebude fungovat.

Populace navíc celosvětově stoupá již jen v Africe. Dokonce i Asie, včetně Číny a Indie má svou populaci již pod kontrolou.

Zdroj: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Countriesbyfertilityrate.svg>

Větší příliv chudých a nepříliš vzdělaných lidí z Afriky nemůže pracovnímu trhu v Evropě reálně pomoci. Spíše ještě více zatíží sociální systém, zvýší kriminalitu a vlastně udělá všechno horší. V některých bohatších zemích na západ od nás se už to koneckonců děje nyní.

A to samé platí pro islámskou populaci. Největším nebezpečím pro Evropu se nakonec může stát její vlastní systém demokracie. Jakmile bude přistěhovalců dost na to, aby si založili své politické strany a začali reálně ovlivňovat zákony, to teprve budeme divit. A může se to stát mnohem dříve, než si myslíte.

2.4 Dětem chybí kontakt s jinými generacemi, profesemi, názory.

Z novin často zaznívají slova jako "krize výchovy" či dokonce "krize rodiny". Píše se, že mladí lidé dnes nemají respekt k dospělým, že jim chybí slušnost a zdvořilost. Všechny tyto články ovšem pláčou "na špatném hrobě", zejména pokud jejich pisatelé hledají vinu všude jinde, jen ne u sebe.

Výborným příkladem proč tomu tak je, je "úcta ke stáří" - další z věcí, která dnes mladým jakože chybí.

Nerozporuji ani na okamžik ten fakt, že chybí. Nicméně se ptám: **Odkud se měla vzít?**

Když jsem já byl dítě na vesnici, žili jsme s babičkou a dědou, kteří byli úžasní, moudří a měli oba ten největší pozitivní vliv na můj život. To ale není všechno. Byl jsem také téměř denně v kontaktu s babičkami a dědečky od dětí sousedů, nalevo i napravo. I od nich jsem vnímal a vstřebával životní moudrost, nadhled, štedrost a také podporu, když jsem si třeba odřel koleno slézaje z jejich ovocného stromu.

Já osobně mám velkou úctu ke stáří, protože **v mém životě si "stáří" úctou vysloužilo**. Kde má vzít úctu ke stáří "panelákové dítě", jehož jediná interakce se starými lidmi je v MHD nebo v čekárně u lékaře? Nebude ji mít a nemůže za to. Nemá smysl mu to vyčítat.

Chybí nám ovšem mnohem důležitější věci, než je "úcta". Chybí nám hlavně pozitivní příklady a rozhled. Když se znovu vrátím ke svému dětství, tak za ještě zásadnější

považuji možnost kontaktu se sousedy a sousedkami v produktivním věku. Měl jsem kolem sebe horníka, automechanika, prodavačku, učitelku, účetní, pokrývače, sadaře, masérku a já nevím koho ještě.

Také jsem viděl, jak se žije v rodinách s jedináčky, jak žijí sourozenci různých pohlaví (sám mám jen bratra), a jak žijí rodiny, kde jsou děti tři. Viděl jsem, jak se žije v rodinném domku a jak v bytě. Viděl jsem, jak se žije bez auta a s autem. Viděl jsem, jak se jí v rodině s vlastní zahradou a bez ní (a dostal jsem i ochutnat). Zažil jsem, jak se k dětem chovají temperamentní rodiče a jak flegmatictí. Viděl jsem, jak vypadá bydlení domáčího kutila a jak byt "intelektuála". Měl jsem možnost hrát se psy a kočkami od sousedů, i když mí rodiče nikdy domácí zvířata nechtěli. Sbíral jsem vajíčka přímo z hnízda slepice, krmil jsem mlíčím mladé králíky, drbal za uchem prase a později se účastnil vesnické zabíjačky... a tak dále, a tak podobně.

Všechny tyto zkušenosti utvářely můj pohled na svět mnohem lépe, než kdybych viděl jen to, co jsem měl doma. A sebelepší encyklopedie, Discovery channel nebo internet by mi to nenahradily. Díky tomuto poznání a interakcím jsem věděl, co chci v životě dělat. Díky těmto lidem jsem se naučil o hodně věcí se sám postarat. Přibít na zeď poličku, opravit zásuvku, dotáhnout kapající kohoutek. Nic z toho mě nenaučil můj vlastní táta. Kdybych žil v paneláku jen s rodiči, nebyl bych dnes tím, kým jsem. Tohle všechno většina dětí dnes vůbec nezažije. Nemá kde. Ale vy to můžete změnit...

2.5 Chybí nám pomoc v případě nouze.

Co se stane s vašimi dětmi a partnerem, pokud zítra náhle zemřete? O kom s jistotou víte, že jim na 100% pomůže? Dobrá životní pojistka může řešit ekonomickou stránku života a stát také přispěje, to ale nestačí. Kdo pomůže s výchovou? Kdo se bude věnovat dětským koníčkům a zájmům? Kdo bude pro dítě mužským či ženským vzorem, pokud tam ten rodič nebude?

Krize v rodině může mít spoustu podob. Rodiče se mohou rozvést. Můžete se dostat do složité finanční situace ztrátou zaměstnání. Mohou vás omezit zdravotní problémy či úraz. Něco zlého se může přihodit i vašemu dítěti a to pak může potřebovat stálou péči, na kterou ovšem nemáte čas. Může se prostě stát spousta věcí, na které sami nebudete stačit.

Jakákoliv krize se lépe zvládá, když je vás na to více. Co je katastrofou pro dva manžele a jejich dítě, může být jen mírnou komplikací pro velkou rodinu, která žije blízko sebe a je zvyklá si se vším pomáhat. U nás a především v dnešní době jsou bohužel takto žijící rodiny spíš výjimkou. Více k tomu proč to tak je se dočtete v kapitole 3.

Nemusí se ještě nic stát, aby nás to negativně ovlivňovalo. Ono už samotné vědomí, že se něco stát může, a že žádnou podpůrnou síť kolem sebe nemáme, dokáže jednomu způsobit pár bezesných nocí a vyrobit hluboké vrásky na čele. Tento stres a nejistota jsou také jedním z hlavních faktorů pro odkládání rodičovství.

Je naprosto logické, že nechcete své potomky přivést do prostředí, ve které se sami necítíte v bezpečí. Velká biologická rodina naštěstí není jedinou cestou, jak mít takovou podporu vždy po ruce.

Pokud takovou rodinu nemáte, je daleko, nebo prostě nefunguje tímto způsobem (většina rodin u nás nefunguje takovým způsobem), můžete si svou podpůrnou síť vytvořit i mezi lidmi, se kterými nemáte pokrevní vazbu.

A přesně o tom je projekt Rozšířená rodina.

KAPITOLA 3: Jak to bylo historicky a proč se to změnilo?

3.1 Fungování a role rodin se v našem "západním světě" v průběhu staletí dramaticky změnila.

Historicky bylo na děti vždy pohlíženo jako na investici, která se musela časem vyplatit. Počítalo se s prací dětí, s jejich aktivní pomocí v domácnosti a především s výchovou mladších sourozenců těmi staršími.

Pohlaví dítěte hrálo velikou roli, často docházelo k diskriminaci dívek ve prospěch chlapců. V Číně se to dokonce děje dodnes. Považovalo se za samozřejmé, že účelem (a údělem) dětí je zabezpečit rodiče ve stáří. Byla vítána vysoká porodnost, protože síla kmene či rodiny byla ve velké míře dána počtem jejich členů. Tento druh přístupu lze najít v některých částech světa i dnes, zejména v Asii.

Na druhou stranu jsou na světě i geografické oblasti a společenství, kde není o rodině ani dětech vůbec smýšleno v ekonomických měřítkách, například v Africe. To má samozřejmě i mnohá negativa a vůbec to nechci dávat za vzor. Spíše chci poukázat na fakt, že náš současný pohled a přístup není zdaleka jediný možný. Tudíž ani nemusí být nutně ten nejlepší. Jsou místa a přístupy, ze kterých si jistě můžeme vzít inspiraci a díky

ní si vytvořit nový a vlastní model fungování rodin. Takový, který více odpovídá požadavkům moderní doby a především co nejlépe plní potřeby rodičů i dětí.

3.2 S rozvojem kulturnosti a vzdělanosti se značně změnily potřeby rodin a tudíž i nároky na děti.

S rozvojem peněz jako univerzálního prostředku směny přestala být síla rodiny vázána přímo na počet jejích členů. Pracovní i bojovou sílu bylo možné si najmout, stejně jako bylo možno koupit si věci, které jsme dříve museli sami vyrobit nebo pracně směniti. S následným rozvojem specializace a vzdělání se tento trend ještě zesílil. Dnes je chytrost a inteligence právem považována za mnohem pravděpodobnější cestu k úspěchu, než prostá síla či počet hlav. Jedním z pozitivních důsledků je, že pohlaví dítěte již nehraje velikou roli. V Evropě a USA téměř žádnou.

Diskutabilním důsledkem je, že se od dětí již neočekává ekonomický přínos. Diskutabilním proto, že na jednu stranu byla odbourána a zakázána dětská práce, na druhou stranu to zcela změnilo pohled na otázku: "Kolik dětí chceme?"

Respektive změnilo to tu otázku samotnou. Z "kolik dětí chceme?" se stalo "Kolik dětí si můžeme dovolit?" Potomstvo se najednou z investice, stalo čistým výdajem. To v kombinaci s široce dostupnou a spolehlivou antikoncepcí zredukovalo průměrný počet dětí obrovským způsobem.

3.3 Bydlení ve městech eliminuje potřebu rozvíjet v dětech praktické dovednosti.

Děje se to hned ve dvou rovinách. Tou první je prostá dostupnost praktických činností. Je jasné, že dítě vyrůstající v paneláku těžko projeví zájem o pěstování rostlin či starost o hospodářská zvířata. Zatímco pro dítě, které s těmito věcmi vyrůstá, je to docela přirozené. Totéž platí pro práci se dřevem, vyrábění čehokoliv v dílně a tak dále. Má ptačí budka stále ještě visí u rodičů na zahradě a jsem ohromně vděčný, že jsem v dětství měl možnost tyto věci poznat a naučit se. Já se budu velmi snažit, abych i svým dětem možnost takových poznání zprostředkoval, i když pravděpodobně budeme bydlet ve městě.

Druhou rovinou problému jsou práce přímo v domácnosti a až příliš snadná dostupnost jejich alternativ.

Když máma na vesnici nemá čas, je nemocná nebo je někde pryč, tak jídlo prostě připravují děti. Ve městě se zavolá pro pizzu.

Když se na vesnici zavařuje, moštuje, sklízí úroda nebo dělá zabíjačka, podílí se na tom prostě všichni a děti se to tudíž přirozeně učí. Mají pak právem pocit, že něco dokázali a následně "vychutnávají plody své vlastní práce", někdy doslova.

Pokaždé když zaměstnaný rodič raději udělá něco sám, než aby to svému dítěti trpělivě ukázal, připravuje je tím o kus jeho budoucí osobnosti a hlavně šikovnosti.

3.4 Rozvoj vzdělanosti enormně zvýšil nároky na výchovu dítěte v dospělého jedince.

Před staletími byl chlapec považován za dospělého, jakmile šel s muži na lov či zastal jinou mužskou práci, typicky v 15. letech. Dnes je často závislý na financích a podpoře rodičů o deset i více let déle. Nejčastěji až do ukončení vysoké školy a následného nalezení zaměstnání. Tímto ovšem zásadně stoupla výše nákladů na dítě a pochopitelně adekvátně klesla odvaha rodičů přivést jich na svět větší počet.

Nicméně není to jen o věku. Dalším aspektem je rozsah toho, co se dnes očekává, že dětem zajistíme. Už nestačí, že mají co jíst, kde spát a co si oblékat. Děti vnímají sociální tlak a svůj status ve skupině mnohem silněji než dospělí. Jelikož tomu ještě nerozumí a nemají žádnou protiváhu v síle a individualitě vlastní osobnosti, je pro ně přijetí ve skupině ohromně důležité.

Jakmile bude vaše dítě jediné ze třídy, které ještě nemá mobilní telefon, bude si připadat jako outsider a bude nešťastné. Což pochopitelně nechcete a ten telefon mu koupíte. Stejně jako tisíc dalších věcí, které "potřebuje" jen kvůli způsobu, jakým dnes funguje konzumní společnost.

Mediální masáž, která na nás i na děti prostřednictvím reklamy neustále útočí, je tak silná, že mnoho rodičů prostě svým dětem kupuje tolik věcí, kolik si jen může dovolit. Pak už je jen krůček k vyhodnocení, že na druhé dítě už prostě nemáme a to první zůstane jedináčkem.

3.5 Přerod velkých RODIN v malé rodiny a v manželství.

Dnešní pohled na rodinu jako na skupinu o pouhých třech až pěti členech (máma, táta a jejich děti) je něco historicky nevídaného. Rodiny byly po staletí multigeneračními uskupeními, které svůj vývoj a osud vědomě řídily. Například sňatky se typicky domlouvaly na úrovni celých rodin, nikoliv jen na úrovni párů, které se následně měly vzít. Takovým sňatkem totiž vždy docházelo ke spojení celých rodin, se všemi genetickými, ale i ekonomickými důsledky.

Sňatky z lásky jsou trendem, který začal ani ne 200 let zpátky a byl mnohdy útekem ze sešněrovaných tradic a předem připravených rolí. Tento směr přinesl ohromnou míru osobní svobody a naplnění vlastního sebeurčení, ovšem také nás připravil o jistý druh skupinového zabezpečení dřívější široké rodiny. Zejména pokud se volba partnera odehrává zcela mimo vědomí a záměry rodiny, což je dnes převažující trend. Jde to dokonce tak daleko, že rodiče obou nastávajících novomanželů jsou mnohdy seznámeni až na svatbě či těsně před ní. Tím je ovšem logicky eliminována jejich vůle do nového sňatku nějak investovat. A to je velká chyba na obou stranách.

Nemusí to tak ale být a rozhodně to tak není všude. V Čechách je normální seznámit se s někým úplně "cizím", teprve po nějakém čase ho nebo ji vzít mezi kamarády a až když jsme si opravdu jisti, ukázat nového partnera rodičům.

Když jsem žil ve Španělsku, zjistil jsem na vlastní kůži, že tam to funguje úplně jinak. Tam je nezvyklé, aby se mladí lidé seznamovali jinak, než v rámci své již existující

sociální síť. A když už se to přesto stane, tak je dotyčný nejdříve pozván mezi kamarády a rodinu, a teprve když tam to funguje, může začít nějaké randění.

Na první pohled nám to může připadat divné a já osobně jsem si díky tomuto systému ve Španělsku žádnou přítelkyni nenašel. I když má potencionální dívka uměla anglicky a rozuměli jsme si, její okolí už nikoliv a má španělština rozhodně nebyla dostatečná. A tak jsem si s nimi dostatečně nerozuměl a neprošel jsem sítím.

Tehdy mi to vadilo, nyní to s odstupem to ale vnímám jako správné. Určitá kulturní a jazyková bariéra by tam byla pořád, a pokud by to mělo způsobovat potíže v rodině i mezi přáteli, tak je lepší, aby takový vztah prostě nevznikl. Nutno k tomu dodat, že rodiny, které jsem tam poznal, byly výrazně větší než u nás a držely báječně spolu. Byla v nich skvělá atmosféra.

3.6 Rodina vs. Manželství.

Je zajímavé si všimnout rozdílu mezi těmito dvěma pojmy, respektive smyslu, které tyto dvě instituce mají naplňovat. Účelem manželství je i dle zákona naplňování potřeb dvou lidí, jejich spojení, vzájemná spolupráce, zachování majetků a pak třeba i plození dětí.

Naproti tomu rodina je už ve svém názvu vázaná na slovo rodit, je tedy z principu orientována na děti, jejich výchovu, pokračování rodu atd. Je na nás jakým způsobem

chceme o svém vlastním partnerství a uskupení přemýšlet. Je ale žádoucí, aby to bylo důsledkem vědomé volby.

Dnešní celkem blahobytná doba ekonomicky umožňuje vychovávat dítě i jednomu rodiči. Ovšem pro jeho plnohodnotný rozvoj to nestačí. Pro ten jsou i dva rodiče málo.

Nemohou na to nikdy stačit, neboť dítě by mělo poznat lidi více generací. Také nezbytně potřebuje další děti různého věku, aby se mohlo od nich učit a naopak něco ze sebe předávat dál. Nestačí mít jen vrstevníky ve škole, potřebuje prostě celou velkou rodinu.

3.7 Vliv tradice vs. nejistota v dnešní rychlé době.

Mladý muž před pár stoletími věděl, že když se dobře naučí řemeslo po svém otci, tak bude bezpečně prosperovat celý život. Stejně jako jeho děd, praděd a tak dále.

Také věděl, že když si postaví dům na kusu pole, kde jeho rodina žije po generace, tak mu ten dům bude sloužit po zbytek jeho života. I když se budou měnit vládci, přijdou různě silné úrody a tak podobně.

Potencionální mladý rodič dnes ví, že téměř žádnou jistotu v životě nemá. Na jednu stranu má obrovské možnosti a dokonce i velkou pravděpodobnost, že se bude mít výrazně lépe, než se měli jeho předci. Na druhou stranu je však nucen akceptovat, že přijdou různé změny, kterým se bude muset přizpůsobit, a že se mu dočasně může

vést i výrazně hůř. Pokud se takový člověk cítí sám zodpovědný za své potomky, logicky je nechce vystavovat většímu riziku, než jaké si myslí, že zvládne.

Tato obava může dosáhnout té míry, že lidé odvahu mít děti nenajdou vůbec.

Jedním z typických důsledků tohoto jevu je velké množství tzv. „singles“, tedy lidí, kteří žijí dlouhodobě svobodní a se založením rodiny vůbec nepočítají.

Přitom jedním z možných řešení strachu z neznámého budoucího rizika může být právě rozšířená rodina. Obava z potencionální ztráty živobytí nebo místa k bydlení může být potlačena diverzifikací tohoto rizika mezi více členů skupiny, kteří budou mít různé profese a způsoby obživy, tudíž skupina jako celek nebude ohrožena ekonomickými či společenskými změnami, které dnešní rychlá doba v hojné míře přináší.

3.8 Móda „singles“, kariéra a sociální status.

Ať chceme nebo nechceme, média nás ovlivňují více, než si myslíme. Když přijde na téma rodiny, tak v každé reklamě a ve většině filmů, které nejsou primárně o nějakých rodinných trablech, je nám servírován obraz krásné úspěšné a spokojené rodiny, ke kterému my pak podvědomě vzhlížíme.

Problém je, že tento obraz je do té míry idealizovaný, že pro nás není reálně dostupný. Zamyslete se nad tím. Typická reklamní či filmová rodina má tátu špičkového

profesionála v obleku na míru, mámu s vizáží modelky, která kromě domácnosti zvládá ještě i svou kariéru. Společně mají velký dům s krásnou zahradou, psa a pochoitelně 2,5 šťastných dětí, které jsou stále usměvavé a jako ze škatulky.

Není divu, že když se čerstvý vysokoškolák s mizerným nástupním platem a rezavou škodovkou zamyslí nad tématem rodiny, vyjde mu z toho, že na to nemá. Dospěje k názoru, že by své rodině nedokázal dát všechno, co ta potřebuje, a odloží to. Třeba i na deset let, což ale logicky nevydrží jeho přítelkyně a půjde hledat jinde. S trochou smůly pak oba skončí jako singles.

Být single je sice v módě, ale je to móda z nouze. Ano, všechny ty úžasné možnosti, které svobodný člověk, který má peníze, může zažít, jsou pravdivé a tuze zajímavé. Ale po čase se okoukají. Je fajn si to vyzkoušet, většina singles ovšem po nějakém čase po vztahu touží. S přibývajícím věkem a prodlužujícím se časem, kdy jsme si dělali, co jsme chtěli, je ovšem vůle ke kompromisům stále menší a menší.

Také se čím dál tím méně potřebujeme. Jelikož žijeme v době, kdy zajištění základních životních potřeb je relativně snadné (viz Maslowova pyramida potřeb), věnujeme realizaci tzv. vyšších potřeb, jako je zábava a potěšení, mnohem více času, energie a myšlenek než kdykoliv dříve. To je také silně podpořeno světem reklamy a marketingu, šroubujícím spotřebu jakéhokoliv druhu do nebeských výšin.

Tato změna vnímání priorit spolu s odsunem plození dětí do vyššího věku přinesla i zásadní změnu pohledu na samotný akt pořízení dítěte. Zatímco v předchozích generacích to bylo vnímáno jako samozřejmý důsledek pohlavního života, dnes je to často vnímáno jako luxusní "koníček". Jakoby pořízení dětí bylo pro zábavu a rozptýlení, jen o něco náročnější než pořízení psa. A někdy v tomto rozhodování ten pes vyhraje.

Náš vyšší věk pak často probouzí více pochybnosti o tom, zda budu dobrým rodičem.

Mít děti je nepochybně velká zodpovědnost, zejména když na to nahlížíme jako na projekt na 20 let, ve kterém za svou zodpovědnost považujeme nejen zplození dětí, ale také jejich kompletní výchovu, vzdělání a životní štěstí. Zde se opět projevuje zásadní změna oproti dřívějším dobám, kdy rolí muže primárně bylo ulovit a oplodnit, rolí ženy odrodit a o výchovu se už staral celý kmen. V tomto smyslu to kdysi bylo mnohem jednodušší. V Africe se dodnes za lidové moudro považuje prohlášení, že na plození dětí jsou třeba dva, na výchovu celá vesnice.

V kontextu všech těchto argumentů se vlastně nelze těm singles divit. Jsou důsledkem, nikoliv viníkem současné společenské situace. Pokud ovšem sami jste single, stojí za to si položit otázku, zda jste v tom šťastní, nebo je to jen útěk. Jestliže v tom šťastní nejste, je čas s tím něco udělat a fakt, že čtete tuto knihu, by vás měl posunout na správné cestě.

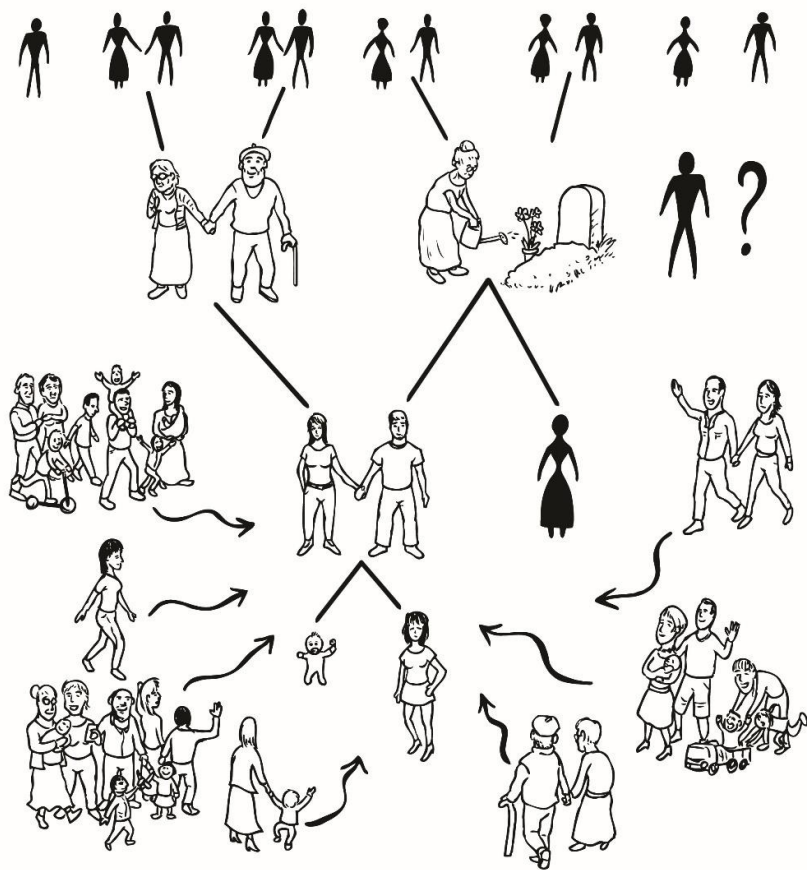
3.9 Svoboda a zodpovědnost.

Zažíváme období nebývalé svobody, máme zde doslova boom nových věcí, které můžeme vyzkoušet, prožívat, následovat a věnovat se jim. Naneštěstí pro nás samotné jsme ke svobodě nikdy nebyli vychováni. Předchozí společenské zřízení do nás na všech rovinách tlačilo spíše poslušnost, a proto není divu, že jsme se jako společnost tou svobodou tak trochu opili.

Se svobodou jde ruku v ruce i zodpovědnost za sebe a svůj život, ke které jsme logicky také vychováni nebyli. Především ne v kontextu toho, jaké důsledky na nás může ta svoboda vlastně mít. Nemyslím si, že bychom na tom byli nějak špatně s úrovní osobní zodpovědnosti. Nicméně na celospolečenské úrovni se objevují zásadní rizika, která buďto již mají, anebo budou v brzké době mít velmi negativní efekt na nás všechny. Jedním z těch hlavních je nízká úroveň reprodukce obyvatelstva, hluboko pod úrovní přirozené obměny, o které jsem psal již v předchozí kapitole.

Fakt, že dnes již nemusíme za svou svobodu bojovat, neznamená, že máme právo ji jen tak zahodit. Nicméně oslabováním své vlastní společnosti nevědomky přesně toto děláme. Zahazujeme všechny oběti, které byly na oltář našeho dnešního způsobu života položeny. A pokud se jako společnost oslabíme pod jistou kritickou mez, budeme nahrazeni a vytlačeni. Nebo přehlasováni.

KAPITOLA 4: Co s tím můžeme udělat?

4.1 Začněme to dělat jinak.

Receptem v žádném případě není návrat k nějakému starému modelu, který dřívější generace již opustily jako přežitý. Řešením je přechod k tomu, co je přirozené ve společnostech nezasažených ještě "západní vyspělostí" a také u mnoha druhů zvířat. Tedy adaptování skupinové či kmenové spolupráce na naši současnou společenskou realitu. A na možnosti, které nám nabízí.

Koncept rozšířené rodiny nabízí právě takovou moderní alternativu, která ač postavená na odvěkých principech výchovy ve větších skupinách, je snadno realizovatelná v běžném prostředí 21. století a poskytuje dětem i rodičům obrovskou řadu výhod. A neomezuje se na biologické vazby mezi členy skupiny.

4.2 Nenechme si vnutit mediální obraz toho, jak máme žít.

Ať už jde o vychvalování nezávislosti „singles“ nebo prezentování ideální rodiny, mějme stále na paměti, že tento obraz není skutečný. Cílem médií ani náhodou není nás inspirovat nebo poučit. Jejich cílem je prodávat reklamu a sebe sama.

Cílem vztahových rad v ženských i mužských časopisech ani náhodou není, abyste si vztah našli. I když tvrdí přesný opak. Pokud si totiž najdete vztah, tak půjdete

spokojeně na společnou procházku do lesa, místo abyste si koupili další časopis a kompenzovali si svou osamělost nákupem výrobků, které tam propagují.

Žijte podle sebe, ne podle toho, co vám kdo říká. Ať už z obrazovky, z papíru nebo osobně. Jedno z mých oblíbených moudrů o nalézání štěstí v životě zní: „Zjisti, co ti přináší v životě potěšení a dělej toho více. Zjisti, co ti přináší smutek či starosti a dělej toho méně.“

4.3 Zapojujeme děti do maxima praktických činností.

Pokud už máte vlastní děti, tak je to úplně jasné. Doma by neměla být jediná činnost, kterou byste jim neukázali, nevysvětlili a pokud je to možné, nenechali je to samotné zkusit. Nenuťte je do toho, ale dejte jim tu možnost. A dělejte to opakovaně a neustále. Nenechte se odradit tím, že párkrát nebudou mít zájem. Ke každé z těch věcí musí postupně dozrát a mají na to spoustu let.

Nenechte se odradit tím, že jsou některé věci na ně objektivně příliš složité, nebo těžké. Nenecháte je samozřejmě sahat na dráty, když opravujete elektrickou zásuvku. Ale můžete je nechat, ať vám podávají nářadí a dívají se, co s ním děláte a proč. Naučí se je rozpoznávat, stráví s vámi čas a budou na vás i na sebe hrdí, že jste spolu něco vykonali.

Vzpomínám si na svou radost a nadšení, když jsem poprvé s dědou vyměnil prasklou žárovku. Nebo když můj otec sklízel do sklepa uhlí a já mu přitom "pomáhal". Zatímco

on vozil plná kolečka, já vozil sotva pár kousků na své dětské tatrovce. Určitě jsem toho za celé odpoledne nepřevezl mnoho a možná jsem ho tím i zdržoval. Ale dělali jsme to spolu a bylo to tak pokaždé ještě po mnoho dalších let, ve kterých jsem já se svou rostoucí silou pomáhal stále víc a více. Až do doby, kdy jsem tuto každoroční činnost byl schopen s bráchou od táty úplně převzít.

Nabízí se otázka: Musí to být jen vlastní děti? Každá činnost, které se dítě může zúčastnit, pokud o to má samo zájem, je pro ně mimořádně užitečná. Celkem přirozeně si to uvědomujeme u her, hudby a sportu. Klidně přivzete děti od sousedů k fotbalu na svém dvorku. Nebo spolužáky svých dětí, když se u ohně brnká na kytaru.

Při praktických činnostech nás to ovšem ani nenapadne. Možná máme strach, abychom nebyli obviněni z využívání či dětské práce. Pokud ovšem to dítě samo má zájem a my mu to jen umožníme, tak jaképak využívání?

Přitom ty praktické činnosti jsou mnohdy zajímavější než prostá hra s míčem. Zejména pokud nejsou rutinní.

Víte, že syn od známých miluje auta? Řekněte mu, až budete ve svém autě měnit olej.

Máte kolem sebe děti ve skautu? Naučte je rozdělávat oheň, když budete v létě grilovat.

Chystáte se ušít svým dětem ze starých věcí něco jiného? Přivzte holku odvedle, co se ráda "parádí", bude nadšená novými možnostmi. A třeba to jednou bude její profese.

Pokud jste řemeslníkem s vlastní dílnou, co takhle udělat dětem z okolí jednou týdně „kroužek“, kde mohou vidět, co a jak děláte? Bude vás to stát jen trochu času a trpělivosti, ale může to do budoucna přinést spoustu pomocníků a společné radosti. A také tím mnohonásobně snížíte riziko, že se ty samé děti v pubertě budou oddávat alkoholu a drogám, kvůli kterým by tu vaši dílnu třeba i vykradli.

Umožněte dětem být hrdí na něco, co dokázali a co je užitečné. Tím jim dáte do života víc, než rok nějakého předmětu ve škole. A taky mnohem víc, než se naučí v běžných „umělých“ kroužcích a oddílech, kam vyřízení rodiče své děti běžně odkládají.

4.4 Spojujeme děti a nechme je dělat věci spolu.

Je vědecky dokázáno, že nejefektivnější metoda, jak se něco naučit, je učit to někoho jiného. A taky je to mnohem větší zábava. Spojte děti dohromady. A to nejen v kroužcích a družině, kde jsou stále pod dohledem personálu a necítí se „u sebe“.

Nechte je, ať se navštěvují se svými spolužáky. Motivujte je, ať spolu dělají úkoly. Vezměte je na výlet s sebou a příště zase pošlete své děti na výlet se spolužákem a jeho rodiči.

Pokud máte doma jedináčka, domluvte se se sousedy, kteří mají taky jednoho. A vůbec se nevažte na stejný věk dětí, ba naopak. Stejně starých dětí mají dost ve škole, potřebují poznávat mladší i starší.

4.5 Spolupracujeme všude, kde je to možné.

Společným děláním domácích úkolů se spolužáky či dětmi sousedů to vůbec nemusí končit. Může to být naopak skvělý začátek. Jděte příkladem a navažte spolupráci na úrovni rodičů. Podnikněte společný výlet, pozvěte se navzájem na večeri. Postavte společně dětem pískoviště. Půjčujte si náradí a vybavení, které je třeba jen občas. Něco se jeden od druhého naučte. Děti to všechno pozorují a v dospělosti se budou chovat jako vy. Výchova příkladem je stokrát silnější, než to co jim jen říkáte.

4.6 Mluvme o tom a hledejme řešení.

Pokud si připustíme, že současný systém malých a oddělených rodin není ideální, začít o tom mluvit je první krok k tomu, abychom to změnili. Nebojte se toho, udělejte první krok. Pozdravte své sousedy a dělejte to každý den. Pokud odpoví, zeptejte se, jak se mají. Až vyčerpáte téma počasí, třeba se i něco dozvíte. Nabídněte pomoc či požádejte o radu. Brzy zjistíte, že jsou to lidé jako vy a často řeší úplně stejné problémy, jako vy. Proč si navzájem nevypomoci?

Totéž platí i v širší biologické rodině. Fakt, že se spolu stýkáte jen příležitostně, ještě neznamená, že by druhá strana nestála o něco víc. Jen možná neví jak na to, protože k tomu nebyli vychováni. Povídejte si o tom, když už se sejdete. Určitě je to zajímavější téma, než to počasí. Třeba časem zjistíte, že je vaše pokrevní pouto mnohem pevnější, než jste kdy tušili. Jen jste to nevěděli a báli se narušovat navzájem svou nezávislost.

4.7 Co s tím naopak udělat nemůžeme?

Nemůžeme si myslet, že "kdo nic nedělá, nic nezkazí". Nechat výchovu dětí napospas době je to nejhorší, co jim můžete udělat. A také za to pravděpodobně ve svém stáří zaplatíte krutou daň, protože se nebudou cítit vůbec povinováni se vám věnovat, když to vy budete potřebovat nejvíce.

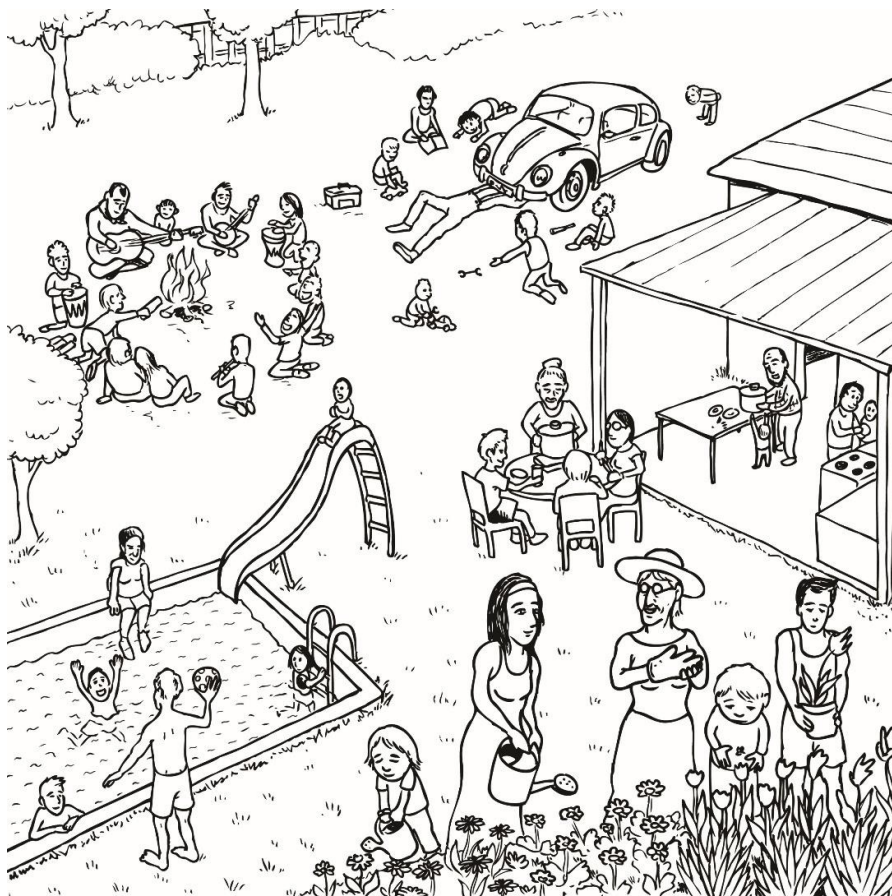
Nechtějme hned změnit celý svět. Začněme u sebe a mějme na paměti, že i malá změna k lepšímu může mít obrovské výsledky v horizontu let. Zejména když jde o výchovu dětí.

Nesnažme se měnit školu a očekávat, že bude vychovávat děti za nás. Než bojovat s větrnými mlýny, je mnohem snazší najít si nějaké svoje závětrří.

Nečekejme, že půjdou věci hned hladce. Začít dělat věci jinak a měnit zažité pořádky bude mít své zádrhly. Leckdo vás možná odmítne či dokonce pomluví. To ale nevadí.

I kdyby se vám podařilo změnit jen 10% toho, co zkusíte, tak jste pořád zlepšili podmínky své i dětí kolem sebe o 10%. A to není vůbec málo.

KAPITOLA 5: Co je to rozšířená rodina?

5.1 Je to způsob, jak vědomě rozšířit svou rodinu o další lidi, za účelem zlepšení kvality života všech zúčastněných a především všech dětí.

Je to také cesta, jak rozšířit sociální síť sobě i svým dětem. Jak zajistit bezpečí celé své rodiny v dnešní nejisté době. Jak připravit lepší prostředí pro své budoucí děti ještě předtím, než se je vůbec rozhodnu mít. Jak "povýšit" přátelství mezi rodinami či páry na skutečné partnerství v dobrém i ve zlém. Jak naučit sebe i své děti spolupracovat s dalšími lidmi a vypěstovat si široké sociální dovednosti. A v neposlední řadě jak si ujasnit a "definovat", co vlastně od koho ve svém okolí očekáváme a co naopak můžeme a chceme ostatním nabídnout.

5.2 Základní principy rozšířených rodin:

1. Svoboda jedince, ale také zodpovědnost za celou skupinu.
2. Sdílení společných hodnot a vzájemná důvěra.
3. Společná výchova dětí a evoluční udržitelnost.
4. Vzájemná pomoc a dlouhodobá rovnováha výměny energie.

5.3 Co musí plnit dobře fungující rozšířená rodina?

A) Musí společně vychovávat děti.

To v žádném případě neznamena, že všichni dospělí členové musí mít své vlastní děti. Znamená to ovšem, že se o všechny děti v rozšířené rodině budou starat, jako kdyby jejich byly. Budou umožňovat všem dětem ve skupině poznávat různé domácnosti, profese a přístupy k životu, které se ve skupině vyskytují. Budou umožňovat všem dětem trávit čas spolu a naučit se spolupracovat a pomáhat si navzájem. Budou předávat své znalosti, pomoc a podporu každému z členů rozšířené rodiny a kterémukoliv z potomků, který ji zrovna potřebuje nebo o ni projeví zájem. A v neposlední řadě přijmou vzájemnou zodpovědnost za všechny děti v rozšířené rodině, bez ohledu na jejich biologickou příslušnost.

B) Musí sdílet svůj čas, případně i věci a šetřit tím energii svých členů.

Analogicky k předchozímu, toto v žádném případě neznamena, že musíme věnovat "všechn svůj čas" rodině, či že se máme jakkoliv vzdávat svého majetku. Jde o to si na začátku ujasnit, že všichni dobrovolně chceme sdílet něco ze svého času ve prospěch celku. A také, že jsme připraveni sdílet něco ze svého majetku mezi ostatní, když to zrovna potřebují. Vlastnická práva tím pochopitelně nejsou nijak narušena.

Jde prostě o spolupráci, která je výhodná pro všechny. Jak často potřebujete vrtačku, nabíječku autobaterií nebo čistič koberců? Úplně stačí, aby každou z těchto věcí měla jen jedna rodina ve skupině a navzájem si je dle potřeby půjčovaly.

Také je zbytečné, aby pět různých rodičů vedlo či vezlo své dítě každý den do stejné školy nebo z ní. Mohou se přeci domluvit a střídat se v dopravě všech společných dětí. Tím myslíme to sdílení času.

Nemusí to mít jen formu střídání, ale třeba i výměny. Kupříkladu rodiče, kteří chodí rádi na hory, mohou brát na hory všechny děti, co rády na hory chodí. A rodiče, kteří raději jedou k vodě, berou všechny děti se zájmem o koupání tam. Místo najímání někoho "cizího" na hlídání, nechává rozšířená rodina vždy více dětí pohromadě jen s některými z rodičů. A uvolní tak čas dalšímu páru pro jejich vlastní aktivity.

C) Musí být připravena společně zasáhnout v případě krize.

V tomto ohledu musí rozšířená rodina fungovat stejně, nebo ještě lépe než velká biologická rodina. Musí poskytnout pomoc (fyzickou, materiální i psychickou) v případě jakékoliv "katastrofy" u někoho ze svých členů. Musí být připravena převzít zodpovědnost za budoucnost dětí v případě úmrtí někoho z rodičů ve skupině.

5.4 Co ještě MŮŽE plnit rozšířená rodina?

Cokoliv, na čem se členové dobrovolně domluví. Může to například být společné bydlení (tzv. co-housing). Může to být společná péče o starší generaci (prarodiče zakládajících členů rozšířené rodiny). Dále vzájemná výměna služeb (příjmově silná část členů, která nemá moc času, podporuje materiálně členy, kteří věnují více svého času potřebám ostatních členů). Může jít i o společnou výrobní či podnikatelskou činnost - rozšířená rodina může společně vybudovat a provozovat nějakou "dílnu" a těžit z jejího přínosu, ať již ekonomického, nebo jen výchovného pro společné děti.

Stejně tak se rozšířená rodina může společně věnovat nějaké dobročinné aktivitě, může provádět společné domácí vzdělávání anebo společně investovat čas a prostředky do aktivit rozvíjejících jejich děti. Může jít například o založení sportovního oddílu či nákup drahého sportovního vybavení, vybudování dílny pro nějakou praktickou činnost dětí, nákup hudebních nástrojů nebo zaplacení soukromého lektora cizího jazyka či jiné dovednosti.

5.5 Proč to funguje?

Protože je nám to přirozené. Protože taková forma spolupráce reaguje na potřeby, ale i možnosti moderní doby. Dále protože si to můžeme přizpůsobit právě tak, jak potřebujeme. Nejsme limitováni historickými očekáváními, které mohou být v biologické rodině. Vše je věcí naší domluvy. A je to pro všechny výhodné.

Přibrat další lidi k výchově dětí je vlastně potřeba. Řeší to zásadní problémy, kterým dnes čelíme. Dva lidi nejsou na výchovu dost, a jakmile se máme o koho opřít, je nám v tom lépe, stejně jako našim dětem.

Dále stojí za to si uvědomit, že vytvoření takové vazby je mnohem lepší, než jakékoliv pojištění. A život nás bude i více bavit, protože se můžeme všichni více věnovat právě těm činnostem z oblasti výchovy dětí, které nám jdou a baví nás. A naopak nechat si od ostatních členů RR pomoci v oblastech, které více baví je nebo pro ně mají lepší praxi, nadání, zkušenosti či vybavení.

5.6 V čem je lepší rozšířená rodina oproti zapojování dětí do kroužků, družiny nebo dětského centra?

Rozšířená rodina působí v tzv. primárním prostoru, oproti prostorům sekundárním či terciálním. Co to znamená?

Primární prostor je zjednodušeně řečeno místo, které dítě může považovat za své a odkud jej nevyhostí jen proto, že je zrovna nemocné, nemá na zaplacení poplatků nebo se zrovna nechovalo správně podle očekávaných pravidel.

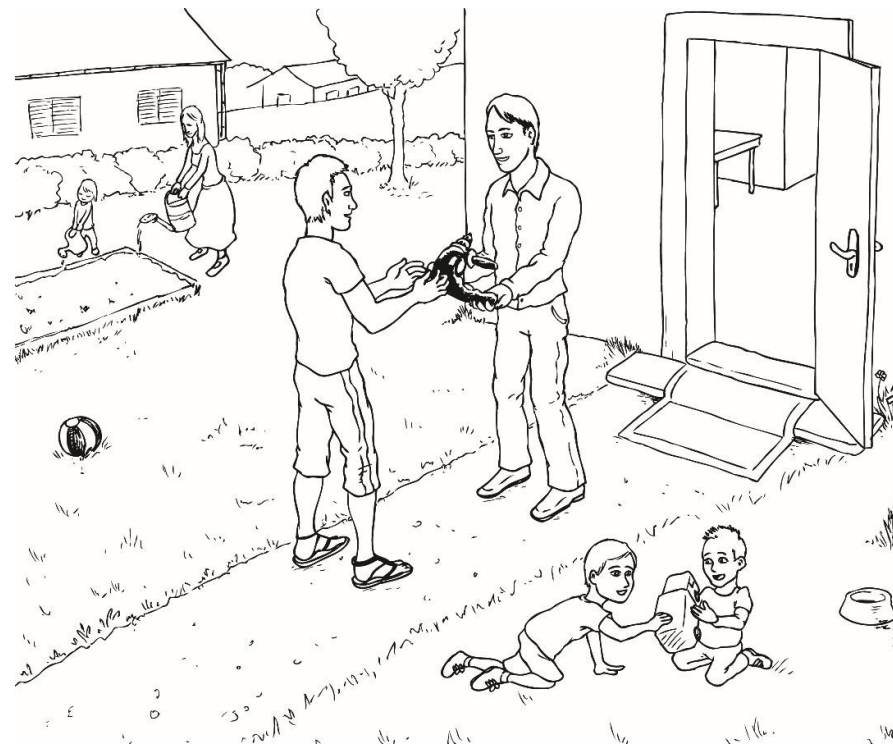
Primární prostor je obvykle "doma", kdežto škola je prostorem sekundárním (každé dítě tam musí) a kroužky, družiny apod. jsou prostory terciální, takové, kam dítě přijít může, ale jen za splnění určitých podmínek a rozhodně tam nemůže zůstat.

Dobře fungující rozšířená rodina rozšíří dětem právě to "doma" na více domácností, nebo také na společnou dílnu, garáž či klubovnu, kde se děti budou moci uchýlit, kdykoliv to budou potřebovat. A budou se tam cítit bezpečně, ať už se "doma" stane cokoliv. Tyto "prostory" ovšem v tomto kontextu nemusí vůbec představovat konkrétní fyzickou lokaci. Jde spíše o sociální prostor, tedy o lidi, věci a prostředí, ve kterém se dítě cítí adekvátním způsobem.

Žádná školka, družina ani klub neumožní dítěti rozšíření primárního prostoru. Pokud se například rodiče hádají, dítě nemůže samo odejít do své družiny a hledat tam útěchu či pomoc s rodinnou situací, na kterou neumí reagovat. Ale může odejít za babičkou a dědou, či za tetou a strýčkem z rozšířené rodiny, pokud ti bydlí dostatečně blízko. Tam může chvíli být, než se to doma přežene. Toto je zásadní znak primárního prostoru.

5.7 K čemu rozšířená rodina neslouží?

Rozšířená rodina v žádném případě neslouží k šíření náboženství, sektářství či jakékoliv formy patriarchátu apod. Dále neslouží k rozvíjení a prohlubování názorové vyhraněnosti a politického či společenského aktivismu svých členů. K tomu si založte klub nebo spolek, ale neovlivňujte tím výchovu dětí. Z dlouhodobého hlediska byste jim tím spíše ublížili. Koncept rozšířené rodiny dále nesmí být využit k vytváření jakékoliv vzájemné závislosti členů rozšířené rodiny - svoboda jedince je jedním ze základních prvků konceptu RR.

5.8 Nejčastější otázky:

Musím už mít děti, abych založil rozšířenou rodinu?

Vůbec ne, ale měli byste vědět, že ty děti v budoucnu chcete. Dává perfektní smysl si nejdříve vytvořit skupinu, která svým členům a tedy i budoucím dětem vytvoří lepší podmínky, a pak do ní ty děti přivést. Rozšířená rodina ale nemůže sloužit k naplňování potřeb skupiny „singles“ nebo cíleně bezdětných párů, protože pak to není rodina. Pak jste jen "parta".

Musíme spolu bydlet? Musím se vzdát svého soukromí nebo majetku?

Vůbec ne. Reálně vám soukromí a hlavně času na sebe přibude. Koncept rozšířené rodiny je samozřejmě možné aplikovat společně se spolubydlením a podobnými způsoby života, ale většiny rozšířených rodin se toto týkat nebude.

Základní premisa co se týče bydlení je, že každá z členských rodin bydlí u sebe a způsobem, který jí vyhovuje. Předpokládá se ovšem, že členské rodiny jsou pozitivně nastaveny vůči vzájemnému navštěvování se a zejména ke sdílení svého času i prostoru se všemi dětmi v rámci své rozšířené rodiny.

Typickým projevem dobře fungující rozšířené rodiny je, že děti jedněch rodičů tráví celé odpoledne a klidně i noc v domácnosti jiných a pak se to vystřídá. Díky tomu tráví děti čas více pohromadě, lépe si hrají i se navzájem učí. Také poznávají různá výchovná i fyzická prostředí (byť ve městě vs. dům na vesnici). A budují si pevný vztah k dalším

dospělým, kteří mohou pomoci, kdyby v primární rodině došlo k nějaké katastrofě. Všichni rodiče díky tomu mají pravidelně čas na sebe a na aktivity bez dětí.

Jak funguje rozšířená rodina ekonomicky? Bude mě to něco stát?

Princip rozšířené rodiny žádné přímé sdílení finančních prostředků nevyžaduje. Jednou ze základních hodnot RR je rovnováha, takže ač předpokládáme, že každá z domácností bude pravidelně hostit a živit i své nebiologické děti, tato činnost se v čase rozloží a prostřídá, takže žádný výdaj navíc představovat nebude. Naopak si myslíme, že rozšířením spolupráce rodin na více oblastí života budou nalezeny nemalé úspory. Například v dojíždění, v nákupu drahých věcí, které se nepotřebují často, a tak dále.

Jelikož je koncept RR dostatečně volný a dobrovolný, může se konkrétní rodina dohodnout i na nějakém společném investičním projektu či sdíleném rozpočtu. Důležitý je souhlas všech členů a princip rovnováhy, která ale nemusí být nutně dána rovností finančního příspěvku.

Příkladem takového celorodinného projektu může být třeba stavba bazénu. Rodiny se mohou dohodnout na tom, že jej společně postaví a pak jej budou všichni společně využívat. V ideálním případě je možné rozdělit náklady na pořízení i provoz na několik stejných dílů a také společně pracovat na výkopu. Stejně dobře ale může ovšem fungovat dohoda, při které jedna část rodiny zafinancuje nákup zařízení, jiná následný provoz a náklady na vodu a ještě třetí se postará o nutné výkopové práce. Ať už

vlastníma rukama, protože je zrovna bez práce, anebo s využitím stavební techniky, kterou má k dispozici díky svému zaměstnání.

Musí na tom být členové rozšířené rodiny ekonomicky podobně?

Nemusí, pokud se nad své rozdílné ekonomické možnosti dokážete povznést. Jakákoliv závist, nepřejícnost nebo povyšování se jedněch na druhé by ducha rozšířené rodiny spolehlivě zabily. Pokud tímto ovšem netrpíte, může být takové spojení a spolupráce naopak mimořádně výhodné pro všechny zúčastněné strany. Také bude mít velmi pozitivní výchovný efekt na všechny děti v rámci dané RR. Absolutní podmínkou je povznést se nad to, že všechny děti zažijí různé podmínky. Jeden den například budou společně večeřet v luxusní restauraci s jedním párem rodičů a další večer jíst doma chleba se sýrem u jiného páru. Jsem si celkem jist, že těm dětem to vadit ani škodit nebude, a pokud to nedoráždí vaše ego, tak to bude v pořádku.

Mohu se přidat do již existující rozšířené rodiny nebo z ní naopak odejít?

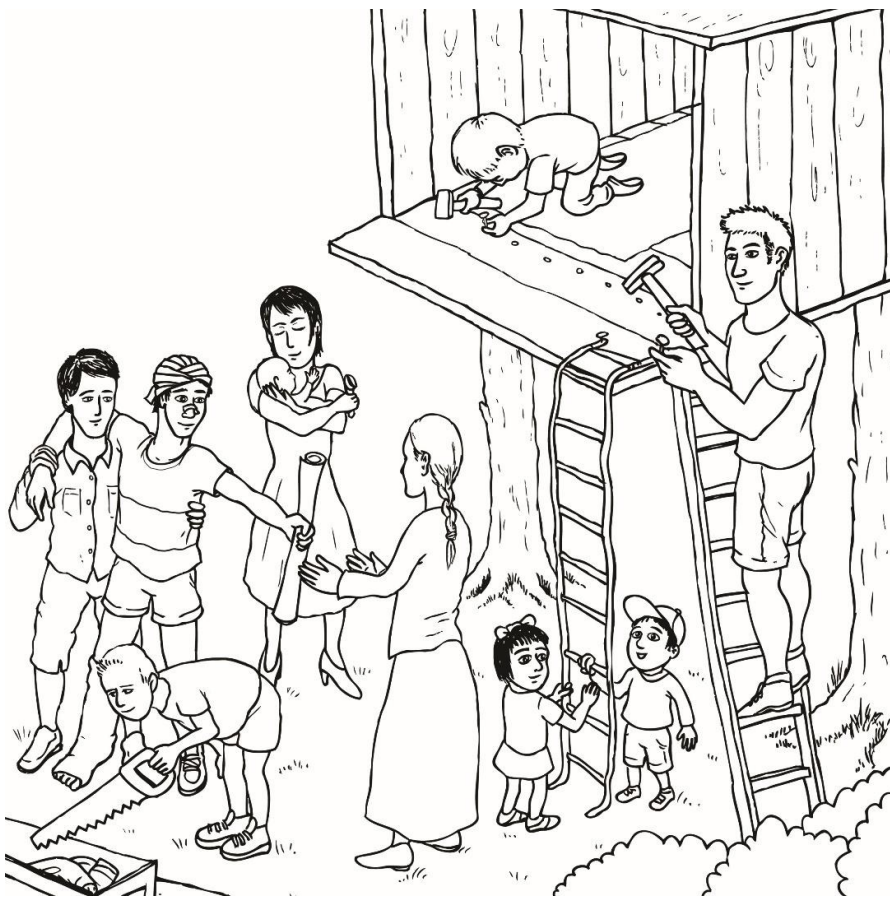
Samozřejmě. Jen je třeba si uvědomit, že takové přijetí je na vůli všech členů té již existující rozšířené rodiny a může mít nejrůznější pravidla. Navíc nikdy nepůjde o jednorázový a okamžitý akt. Půjde spíše o postupné sbližování a poznávání se, které může, ale také nemusí vyústit v přijetí do rodiny. Se vším, co to pro danou rodinu znamená. Členství v rozšířené rodině, stejně jako opravdové přátelství, nejde vyžadovat ani uspěchat.

Co se týče odchodu z RR, tak tomu samozřejmě nikdo nebude bránit. Svoboda jedince je jedním ze základních principů rozšířených rodin. V situacích, jako je například stěhování do úplně jiného města či státu, je dokonce logické, že se odjíždějící členové oddělí z původní RR a na novém místě si založí další. Taková situace pochopitelně nebrání udržování přátelství s původními členy na dálku.

Další otázky a odpovědi jsou na našich webových stránkách rozsirenarodina.cz, kde je průběžně doplňujeme.

Svou zde nezodpovězenou otázku nám můžete:

- poslat na email info@rozsirenarodina.cz
- anebo ji položit na naší [Facebookové stránce](#).

KAPITOLA 6: Příklady rozšířených rodin a v čem jim to pomáhá

6.1 Modely vs. Realita.

Každá reálně fungující rozšířená rodina funguje tak, jak to jejím členům zrovna vyhovuje. Neřídí se modely ani vzorci, nýbrž potřebami svých členů, schopnostmi a ochotou vyjít si vstříc, postupně budovanou vzájemnou důvěrou a tak dále.

Proto se úroveň spolupráce i její "zakotvení" do jakéhosi formálního rámce vždy vyvíjí v čase a je to tak v pořádku. Níže uvedené příklady jsou sepsány na základě podnětů od skutečných lidí začínajících nebo již provozujících rozšířené rodiny. Nicméně jsou záměrně formulovány a pojmenovány jako fiktivní skupiny využívající primárně jen určitých konkrétních aspektů RR, abychom na nich mohli jasně ilustrovat možnosti konceptu a neopakovali v každém příkladu stále tytéž prvky.

Smyslem uvedených příkladů a modelů je pouze inspirovat. Měly by sloužit jako jakási samoobsluha nápadů, ze kterých si můžete vybírat, když přemýšlíte o své vlastní rozšířené rodině.

6.2 Příklady vzniku rozšířených rodin.

Model 1: Kamarádi začínají mít děti

Toto bude asi nejčastější způsob vzniku rozšířené rodiny. Skupina přátel, z větší části již spárovaných, se dostane do věku ženění a vdávání, a přijdou první děti. Skupina se přestane setkávat "večer na pivo", ale odpoledne na procházce či kolem pískoviště.

Bezdětní dospělí se sprátelí i s dětmi, sem tam pomůžou a pohlídají, vyzkouší si rodičovství nanečisto, přestanou z toho mít obavy a časem taky otěhotní. Po narození svých potomků si logicky nechají poradit od svých již zkušenějších přátel. Zdědí třeba kolébku či jiné věci a základ spolupráce rodin na celý život je dán. Pak už je to jen otázka vědomého rozhodnutí a diskuse, jak moc chtějí tu svou spolupráci prohloubit a "formalizovat".

Model 2: Pomůžeme kamarádce v těžké situaci

Podobná výchozí situace jako v předchozím modelu, ale řekněme o pár let dříve, možná na vysoké škole. Jedna z kamarádek ve skupině otěhotní a otec dítěte z jakýchkoliv důvodů prostě není. Taková situace představuje obrovský problém výchovný, časový i ekonomický. Pokud se parta přátel rozhodne dotyčné kontinuálně pomáhat, je to to nejlepší, co mohou pro to malé dítě udělat. Z těch několika blízkých strejdů a tet se postupně stane rodina, a jakmile i oni začnou mít své vztahy,

spolupráce se přirozeně rozvine oběma směry. Navíc to první narozené dítě může díky svému věkovému náskoku pak pomáhat a hlídat ta další miminka.

Model 3: Spolupracujeme a doplňujeme se

Sousedí s dobrými vztahy, právník a ekonomka na jedné straně plotu, automechanik a učitelka na druhé, mají děti, které chodí do stejné školy. Jedna rodina má výrazně širší ekonomické možnosti, ale pořád nemá čas. Druhá má mnohem více času na své děti, zejména protože autodílnu mají přímo u domu, ale finančně to zas taková sláva není.

Je to jen otázkou vůle domluvit se, že druhá rodina bude například vyzvedávat a vodit všechny děti do škol, a na oplátku jsou všechny děti i jejich rodiče kdykoliv zváni v bazénu první rodiny. Stejně tak mohou být kluci z první rodiny kdykoliv zváni vyrábět si něco v dílně a děti z druhé rodiny brány na výlety do ZOO či kamkoliv ve velkém autě rodiny první.

Model 4: Sloučíme své síly naplno

Další z modelů je již pro odvážnější, ale také se opírá o reálný příklad, který již v ČR na několika místech funguje. Několik rodin znechucených životem v malých panelákových bytech na hlučné ulici dá dohromady všechny své úspory, načež společně koupí velkou usedlost někde na vesnici a rozhodnou se tam společně hospodařit a bydlet.

Ačkoliv model rozšířené rodiny neřeší ekonomickou stránku takového projektu, logicky na něj navazuje, když přijde na starost o děti. Ty budou vyrůstat spolu, budou trávit

hodně času se všemi dospělými, budou mít velké možnosti svého rozvoje, a tudíž je jen logické dohodnout se na úrovni rodin, že budeme považovat všechny děti za své a zajistíme jim společně budoucnost, ať už se v budoucnu stane cokoliv.

Model 5: Učíme své děti

Skupina rodičů, mezi nimiž se vyskytnou lidé s pedagogickými zkušenostmi, je do té míry znechucena školským systémem, že se rozhodne pro domácí vzdělávání. Aby na to každá rodina nebyla sama, dělají to dohromady. Každý z rodičů učí všechny děti to téma, která je mu nejbližší, a děti díky tomu střídají své prostředí mezi domácnostmi. Po nějaké době se cítí jako doma u každé z rodin a s každým z rodičů mají důvěryhodný a blízký vztah. Je z nich rozšířená rodina.

Model 6: Nemůžeme mít děti, nemáme vnoučata.

Mít vlastní děti není podmínkou účasti v rozšířené rodině za předpokladu, že děti máte rádi. Rozšířenou rodinu může klidně založit i pár starších lidí, kteří už mají své děti dávno pryč, ale vnoučata nejsou, anebo jsou příliš daleko. Nic jim nebrání pomáhat nějaké mladé rodině ze sousedství, anebo umožnit dětem známých využívat jejich zahradu, dílnu... cokoliv.

Takové propojení přinese radost i úlevu všem zúčastněným a pochopitelně nejvíc pomůže těm dětem. U tohoto modelu je ovšem velmi důležité dávat pozor na rovnováhu, mají totiž tendenci být dost jednostranné, což často vyústí v jejich krach.

Jakmile ta strana, co obvykle jen nezištně dává, jednou potřebuje sama pomoci a té se jí nedostane, je zbytečně zle.

Model 7: Postavíme dětem hnízdo

Ačkoliv většina rozšířených rodin bude za primární prostor pro děti považovat své domácnosti, není to nutnou podmínkou. Rodiny se mohou dohodnout a vytvořit či postavit svým dětem společně nějaký další prostor, který pak mohou všechny děti považovat za svůj.

Může to být srub, klubovna, dílna... ale také hřiště, malá tělocvična a podobně. Důležité je to dobře promyslet a do samotného vytváření této prostory co nejvíce zapojit ty děti. Nechte je říct, co by je bavilo, a nechte je udělat na tom co nejvíc práce.

Ved'te je a pomáhajte jim, ale nedělejte to celé za ně a už vůbec na to nenážíme jiné lidi. Tím je připravíte o možnost se naučit spoustu věcí v tom procesu a také být hrdí na své dílo. I když nebude dokonalé.

Model 8: Žijeme sportem (nebo hudbou)

Dalším modelem, jak může postupně vzniknout rozšířená rodina, je rozvoj společného skupinového koníčku. Můžete s dětmi založit libovolný sportovní oddíl nebo třeba kapelu. Můžete společně s dalšími rodiči zainvestovat do nutného vybavení, v pozdější fázi třeba včetně dodávky pro společné cestování. Takový model přirozeně sbližuje i rodiče, protože všichni budou fandit, někteří sponzorovat, jiní trénovat či jinak fyzicky

pomáhat. A především všichni budou znát všechny děti, z čehož už je jen krok k rozšíření té vazby na něco více, pokud budete chtít.

Model 9: Podpora i na dálku

Takto žádná rozšířená rodina nevznikne, ale může se stát, že poté, co se někteří členové rozšířené rodiny odstěhují, zůstane tato i nadále v těsném duševním a komunikačním kontaktu, přestože již jako skupina nemůže plnit vzájemně výpomocnou funkci RR.

Vůbec to nevadí, i v tomto režimu může rodina fungovat jako poradní orgán, psychická podpora a zabezpečení v případech katastrofy v životě některého z členů. Je ovšem doporučené si při takové změně znovu navzájem ujasnit, co jedni od druhých očekáváme a s čím už naopak nepočítáme.

6.3 Další možné přínosy života v rozšířené rodině.

Jakmile jednou žijete ve fungující rozšířené rodině, všimnete si, že už tolik nerozlišujete věci na moje a na cizí. Jste zvyklí, že si kdykoliv půjčíte, co potřebujete, a naopak s radostí vidíte, jak věci do kterých, jste vy zainvestovali, pomáhají i jiným. Tak zjistíte, že už nemáte potřebu věci tolik hromadit. Jako chlap nepotřebujete mít doma všechno možné nářadí, jako žena zase vlastnit šicí stroj nebo veliký kuchyňský robot. Budete vědět, že by většinu času překážel, a když je potřeba, stačí zaklepat na vedlejší dveře. V tomtéž duchu se časem změní i vnímání vzájemné spolupráce. Budete mít radost z

toho, jak se zlepšují životní podmínky každého z vás, protože tomu všichni nějakým způsobem kontinuálně pomáháte.

Další dlouhodobou výhodou je snazší rozhodování o zásadních věcech.

Zatímco rodina o dvou lidech se snadno dostane do patové situace, uskupení o více členech má zcela v duchu hesla "víc hlav víc ví" řádově větší pravděpodobnost rozhodnout se správně, najít lepší kompromis nebo prostě jen o složité situaci hlasovat. A kolikrát zjistíte, že ani není třeba hned něco měnit, úplně stačí mít se komu svěřit.

KAPITOLA 7: Jak začít

7.1 Jak má taková rozšířená rodina v praxi vypadat?

To je jen na vás! Jakákoliv forma či hloubka spolupráce mezi členy RR je věcí jejich vlastní dohody, jejich potřeb a také možností. Navíc je důležité si uvědomit, že všechny tyto aspekty se budou vyvíjet v čase.

Je zcela běžné, že to začne například občasným vzájemným pohlídáním dětí, pak střídavým vyzvedáváním ze školy či školky a postupným rozšiřováním spolupráce, důvěry a pomoci do dalších oblastí života. Bude-li to trvat několik let, je to v pořádku. Přátelství také nevznikají za noc a rozšířená rodina je mnohem více než přátelství. Můžete si vzít inspiraci z uvedených příkladů existujících RR, ale není našim cílem předepisovat žádnou konkrétní formu, rozsah ani způsob formování a provozu vaší vlastní skupiny.

Naopak nás zajímá, jak se to u vás vyvine, abychom z toho mohli vzít inspiraci a poučení i pro další. Cílem této kapitoly je pomoci vám nastartovat diskusi. Položit si ty správné otázky, začít se rozhlížet ve svém okolí po lidech, se kterými si budete rozumět atd. Neváhejte nám dát vědět, k čemu jste došli. A také se neváhejte obrátit o radu, kdykoliv budete potřebovat. (Kontakty jsou na konci knížky.)

7.2 Sepište si, co se vám osobně na konceptu RR líbí.

- Zamyslete se, s čím byste vy sami potřebovali pomoci.
- Co byste rádi sdíleli s ostatními?
- Co jim můžete nabídnout?
- Jaké lidi máte kolem sebe rádi?
- Jaké vyznáváte hodnoty?
- Jakým lidem byste své děti svěřili a jakým naopak ne?

Ujasněte si nejdříve, jakou rozšířenou rodinu byste vlastně chtěli.

Teprve pak přemýšlejte s kým a jak ji vytvořit.

7.3 Začněte probouzet zájem.

Nechodte hned za svými přáteli s otázkou "Přidáš se do mé rodiny?" Tím byste je akorát vydělali. To je citlivé téma a člověk té myšlenky musí přivyknout postupně.

Začněte se místo toho ptát, jak oni řeší ty problémy, se kterými by jim rozšířená rodina mohla pomoci. Zda je trápí, že v případě ztráty zaměstnání nebo dokonce partnera budou jejich děti v ohrožení. Zda také nemají na děti tolik času, kolik by chtěli? Zda se jejich děti občas nudí a chybí jim nějaký rozvíjející zájem.

Zmiňte jim, že jste narazili na stránku, která vás přiměla nad tím přemýšlet. A pošlete jim odkaz na rozsirenarodina.cz. Anebo jim dejte přečíst tuto knížku.

Pokud je téma zaujalo, pak navrhněte nějakou první drobnou spolupráci.

Vezměte děti na společný výlet či něco podobného.

Budte si vědomi, že každá blízká vazba vzniká postupně a může to trvat i léta, než vytvoříte rodinu, která se společně dokáže postavit všemu. Ale to nevadí, pořád je to mnohem lepší, než kdyby se neudělalo nic.

7.4 Kolik nás musí pro založení rozšířené rodiny být?

Nejsou žádné požadavky. Jakmile spolu začnou spolupracovat dva páry, nebo dokonce i jeden pár a třeba matka samoživitelka, tak už je to rozšířená rodina. Tedy pokud tomu tak chcete říkat. A pokud si chcete navzájem poskytovat takovou podporu, jakou by právě rozšířená rodina poskytovat měla. Je to jen na vás.

Počet členů se bude téměř vždy vyvíjet v čase. Můžete začít rovnou spojením několika klasických rodin, které se už spolu přátelí, ale pravděpodobněji je budete do své skupiny připojovat postupně.

Není vůbec podmínkou, aby se do rozšířené rodiny zapojovaly jen páry, můžete klidně přibrat i jednotlivce. Příkladem může být rodina, která před objevením konceptu RR měla na hlídání svých dětí au-pair. Tato se může stát součástí celé

rozšířené rodiny, pomáhat i s dalšími dětmi a až sama založí svou rodinu, přirozeně zůstat součástí celku i se svým partnerem a vlastními dětmi.

Jiným příkladem je zahrnutí prarodičů jedné ze zakládajících rodin do celé rozšířené rodiny. Pokud dotyční prarodiče přijmou i další děti a třeba žijí s tou rodinou v jednom domě, bude to báječné pro všechny.

7.5 Má rozšířená rodina nějaká pevná pravidla?

Měla by mít, ovšem konkrétní podoba těchto pravidel musí vzejít ze společné diskuse a souhlasu všech jejích členů. Z principu vám tedy nemůžeme a nechceme předepisovat, jaká by ta pravidla měla být. Rádi bychom ovšem apelovali, aby taková diskuse proběhla a její výsledek byl pokud možno i zapsán. Byla by škoda, kdyby vznikající rozšířená rodina zkrachovala na rozdílných očekáváních, zejména pokud si ta svá očekávání navzájem dostatečně jasně nesdělíme.

Z praktického hlediska doporučujeme zavést si mechanismus jakési rodinné rady, která se bude scházet podle potřeby nebo i pravidelně, a na které se vždy prodiskutují všechny otázky a záležitosti, která mají na celé uskupení vliv. Vše doporučujeme dělat z každé takové rady krátký písemný záznam, stačí jen formou bodů pro připomenutí, co se vlastně probíralo a k čemu se došlo.

Z čeho vycházet při hledání a tvorbě společných pravidel? Především ze základních principů rozšířených rodin popsanych v kapitole "Co je to rozšířená rodina". Následně z

našich vlastních hodnot, respektive průsečíku těchto hodnot mezi všemi členy skupiny. Příkladem může být pravidlo, že nikdy nebudeme kouřit v místnosti, kde jsou děti.

Společná pravidla by měla v neposlední řadě vycházet i z prvků a forem spolupráce, kterou chceme v rámci rozšířené rodiny provozovat. Například že budeme děti vyzvedávat ze školy na střídačku. Stanovte si harmonogram a postup řešení situace, když někdo zrovna nemůže.

Principem, na který by se mělo při tvorbě těchto pravidel obzvláště pamatovat, je rovnováha. Žádný z členů by neměl mít nikdy pocit, že dává více než ostatní, nebo že jeho potřeby jsou méně důležité, než potřeby ostatních. Na druhou stranu je naprosto v pořádku vytvářet a udržovat tuto rovnováhu různými formami spolupráce. Jeden může věnovat více času, druhý zase více prostředků a oba budou velice spokojeni.

7.6 Je nějaký doporučený postup pro úspěšné založení a vedení rozšířené rodiny?

Každá rodinná situace bude unikátní, a proto nechceme předepisovat žádnou striktní šablonu. Na druhou stranu není těžké sestavit logické pořadí prvků a akcí, které se již v praxi osvědčily.

Prvním krokem vždy bude najít lidi, kteří o takovouto spolupráci budou mít vůbec zájem. Ty nejlépe najdete tak, že jim o myšlence RR řeknete a nasměrujete je na naše

stránky a tuto knížku. Lidé, kteří si ji celou přečtou, zájem logicky mají. Ti, kterým se myšlenka sice líbí, ale nic víc si o ní nezjistí, zatím zralí nejsou.

Druhým krokem musí být vaše vzájemná diskuse o tom, jak byste si svou rodinnou spolupráci představovali, s čím byste rádi začali. Kam až si umíte představit v budoucnu zajít a naopak co je pro vás zcela nepřijatelné.

Hledejte vzájemné shody a mějte na vědomí, že důvěra a míra spolupráce se bude vyvíjet v čase. Nespěchejte na sebe, začněte třeba jen jedním společným víkendovým výletem a poznávejte se. Pro inspiraci doporučuji znovu pročíst různé modely spolupráce rozšířených rodin z kapitoly 6.

Třetím doporučeným krokem je konzultace s někým z již existujících rozšířených rodin, anebo školení pro zakladatele takových skupin vedené buď mnou, nebo přímo otcem této myšlenky, Vratislavem Hláskem. Taková školení občas pořádáme v Praze, pro větší skupinu je možné je udělat i jinde v ČR.

V této věci nám prosím napište info@rozsirenarodina.cz nebo dejte požadavek na naší Facebookové stránce. Určitě se někdo ozve a pomůže.

KAPITOLA 8: Možné potíže a jak je řešit

8.1 Rozdílná očekávání.

Největší potíží pro vznik a fungování rozšířené rodiny je, pokud od toho každý očekáváme něco jiného a navzájem si to nevyjasníme. Pokud se rozhodnete zahájit svou spolupráci "rázně a najednou", je kriticky důležité pořádně prodiskutovat, co od tohoto spojení kdo čeká, co by se mu líbilo a co naopak nechce či nedovolí.

Respektujte, že svoboda každého jedince je základní hodnotou rozšířené rodiny a fungovat bude jen taková spolupráce, která bude průsečíkem přání všech zúčastněných. Doporučujeme sepsat si základní principy a pravidla, udělejte si z toho trochu rituál či malou slavnost. Dodejte tomu punc oficiality, tím jen zdůrazníte, že to myslíte vážně.

Do procesu spojení rodin samozřejmě zahrňte i své děti.

Ptejte se jich, co ony očekávají, co se jim líbí a z čeho naopak mají obavy. A mějte na paměti, že jde o postupný proces, že vaše požadavky i vztahy se budou vyvíjet. Zahrňte proto do své spolupráce nějaký prvek autoregulace, ideálně pravidelné setkání všech členů k prodiskutování případných změn a především potíží, na které cestou narazíte.

8.2 Nerovnováha pomoci.

Hlavním rizikem rozpadu již fungující rozšířené rodiny je situace, kdy se někdo z členů rodiny bude cítit využíván. V žádném případě není nutné, abyste se ve všem střídali stále stejnou měrou. Není třeba, aby se rozúčtovaly stejným dílem všechny výdaje a tak podobně. Jak už jsem napsal dříve, je naprosto v pořádku když jedna část rodiny investuje více času a druhá zase více peněz (či cokoliv podobného). Je ovšem kriticky důležité, aby obě strany měly stále pocit, že jim ta spolupráce více dává, než bere.

Mluvte o tom, ptejte se navzájem, jak si můžete pomoci.

Ptejte se, co by koho potěšilo. Je přirozené, že lidé skromné povahy budou mít tendenci více dávat než přijímat a je pak úkolem těch druhých jim častěji něco nabídnout. Nespolehejte se na to, že si oni sami řeknou. Protože se může stát, že oni si řeknou až velmi pozdě, když budou kriticky potřebovat nějakou pomoc, a pokud ji zrovna nebudete schopni dát, získají pocit velké nespravedlnosti a zahořknou. A ani vám o tom neřeknou, protože jsou prostě takoví.

Je úkolem vás všech rovnováhu hlídat a třeba si tento prvek i formalizovat. Zahrnout si to jako bod na každou "rodinnou" radu a pokaždé něčím obdarovat ty, kteří nejvíce zbytku rodiny přispěli. Ona někdy i pouhá pochvala a ocenění dokáže zázraky. Neberte nic jako samozřejmost.

8.3 Nepřijetí zodpovědnosti.

Rozdíl mezi rozšířenou rodinou a pouhou partou přátel je vědomí, že jsme v tom všichni spolu. Když kupříkladu někdo z vašich přátel přijde o práci, tak vám to třeba bude líto, ale druhý den na to zapomenete, protože je to jeho problém a vy máte dost těch svých. V rozšířené rodině je to jinak. Pokud se něco stalo členovi vaší rodiny, je to i váš problém. Ovlivní to vaši spolupráci, ovlivní to vaše děti a ovlivní to i váš klid a budoucnost. Tudíž na to nezapomenete, ale budete se snažit aktivně pomoci. A stejně tak dostanete aktivní pomoc, pokud se něco zlého přihodí vám.

Pro vznik či připojení se do rozšířené rodiny je tedy zásadní být připraven převzít svůj díl zodpovědnosti za osud skupiny a především jejich dětí.

Pokud si neumíte představit, že byste v případě úmrtí rodičů některých z dětí převzali jejich výchovu a až do dospělosti je podporovali, tak zatím nejste na plné členství v takové rodině připraveni.

Správným přístupem je nahlížet na to jako na životní pojistku.

Bude vás to možná něco stát, ale vašim dětem to zajistí mnohem více bezpečí, než jen případné peníze z pojišťovny, pokud by se něco stalo vám.

8.4 Přehnaná reakce na problém.

Dětem se dějí úrazy, a jakmile se budete starat o své děti navzájem, je jen otázkou času, kdy se vašemu dítěti něco přihodí pod dozorem jiného rodiče, anebo naopak dojde k úrazu "cizího" dítěte pod dozorem vaším. Je kriticky důležité si nic nevyčítat a dát si navzájem tolik podpory a pochopení, kolik jste jen schopni. Uvědomte si, že úplně stejný úraz se mohl stát, pokud byste na místě byli vy sami.

Nemusí se to týkat jen úrazů, ale třeba toho, že děti při hře něco rozbijí.

Je vhodné se na tyto situace "připravit" a dopředu si stanovit, jak je principiálně budete řešit, ať pak nedojde ke sporu z důvodu rozdílných očekávání. Následně pak, ať už zvolíte řešení jakékoliv, pamatujte, aby bylo příště řešeno podle stejného metru a zachována spravedlnost.

8.5 Nedostatečná komunikace.

Jedním z častých rizik je, když rodiny spolupracují jen na úrovni starosti o děti (vyzvedávání ze školy, společné domácí úkoly, výlety s dětmi apod.), ale rodiče jako takoví se téměř nepotkávají. To riziko tkví v tom, že pak neznáme navzájem své názory na výchovu dětí a můžeme zcela nevědomky a v dobré víře udělat něco, co bude biologickým rodičům vadit.

Typickými případy takového zbytečného nedorozumění může být, když se v jedné rodině otevřeně mluví o sexu a druhá je na to citlivá. Anebo když dáte dětem srknout vína (kávy, piva...) a druzí rodiče jsou kategoricky proti. Nebo třeba když přecházíte s dětmi i na červenou, pokud není žádné auto v dohledu a druzí rodiče je naopak přísně učí, že na červenou nesmí nikdy.

Toto vše je dobré si průběžně vyjasňovat a není vždy nutné dojít ke stejnému názoru. Klidně můžete své děti dále učit o sexu, ale nebudete to dělat zrovna v době, kdy tam máte i ty další děti. Vzájemné pochopení a informovanost vyřeší 99% problémů.

8.6 Chybějící pravidla.

Výchova dětí a spolupráce několika lidí na ní spolehlivě přinese situace, kdy budete mít na něco rozdílný názor. Není žádoucí tu svou spolupráci příliš formalizovat a sešňerovat, ale projednat a sepsat si zásadní principy vám všem ušetří spoustu času, energie a zbytečných hádek.

Pravidla by se měla týkat nejen dětí, ale i rodičů samotných. Například pokud si navzájem vyzvedáváte děti ze školky, měla by pravidla zahrnovat, jak si rozdělíte, kdo to kdy dělá, a jak si dáte vědět, kdyby se něco změnilo (někdo onemocněl apod.)

8.7 Příliš přísná pravidla.

Zcela opačný problém může nastat, pokud si stanovíte tolik pravidel, že vás to bude v životě omezovat. Opět příklad: pokud se spontánně rozhodnu vzít své děti odpoledne do ZOO, protože se udělalo hezky, měl bych mít možnost rychle to nabídnout ostatním dětem a nebýt kritizován za to, že někdo už měl jiné plány a kvůli tomu se jejich děti zúčastnit nemohly. Pokud si totiž stanovíte příliš konkrétní pravidla ohledně plánování čehokoliv, tak toho půlka vůbec nenastane, anebo se začnou jednotlivé rodiny se svými plány vyčleňovat, což je škoda.

8.9 Neochota měnit model v čase.

Ať už se dá dohromady sebelepší skupina a nastavíte si sebelepší pravidla či principy, časem je bude třeba upravovat. Děti rostou a mění se jejich potřeby, vy stárnete a mění se vaše možnosti i zájmy. Mění se školy, někdo se bude stěhovat... Život je vlastně jedna kontinuální řada změn, na které musíte umět reagovat.

Z tohoto důvodu doporučuji mít zavedena pravidelná setkání všech členů a změny probírat. Netrvejte na tom, že co jednou fungovalo, musí už tak být napořád. Pamatujte na dobrovolnou účast všech členů rozšířené rodiny a rozvíjejte ji vědomě, bude vám sloužit lépe.

KAPITOLA 9: Další informace a pomoc

9.1 Kdo to vymyslel?

Autorem konceptu je **Vratislav Hlášek** (hlasek.net), zakladatel občansky prospěšné společnosti Dobrá rodina (dobrarodina.cz) a tvůrce programu rané pěstounské péče v ČR (rpp.cz).

Autorem této knížky a webu RozšířenáRodina.cz je **Petr Jasinski** (selfrepguru.cz).

Tým pomáhající uvést tuto myšlenku do života zahrnuje řadu dalších jmen, z nichž nejdůležitější je **Martina Komendová** (sesebou.cz). Ta je kontaktní osobou naší skupiny.

Vzniku knížky pomohla také úžasná ilustrátorka Kristýna Sataryová (tynailustruje.cz)

Všichni jsme zachyceni na obrázku vlevo.

9.2 Kdo za tím stojí?

Rozšířená Rodina je projektem Nadace Táta a máma (www.nadacetm.cz)

Nadace táta a máma rozvíjí a financuje projekty na podporu dětí a rodin již přes 16 let. Její pomoc se týká dětí na území celé České republiky. Její nadační příspěvky ve výši 170 mil. korun pomohly dětem v dětských domovech, dětem v kojeneckých ústavech a dětem v náhradních rodinách. S partnery, dárci a dobrovolníky se nadace snaží o to, aby děti mohly vyrůstat s mámou a tátou.

V roce 2012 byla nadace nominována mezi firmy CZECH TOP 100 v kategorii Veřejné, sociální a osobní služby, ostatní služby.

9.3 Co je vlastně naším cílem?

Informovat, inspirovat a nechat to na vás. Nemáme ambici vám vaše skupiny organizovat ani vám říkat, jak to máte dělat sami. Chceme jen ukázat, že něco takového existuje, že to jde a že to může zlepšit život vás i vašich dětí. Pokud sami budete chtít.

Budeme rádi ukazovat rodiny, ve kterých to funguje. Budeme rádi umožňovat vzájemnou výměnu zkušeností prostřednictvím internetových stránek a diskusí na našem Facebooku. A v neposlední řadě můžeme občas přispěchat na pomoc, pokud budete potřebovat individuálně poradit či vyslechnout.

9.4 Co když mám další otázky?

Otázky a odpovědi zveřejňujeme na našich stránkách rozsirenarodina.cz a poslat nám je můžete buď emailem na adresu info@rozsirenarodina.cz anebo je položit na naší [Facebookové stránce](#).

9.5 Jak mohu získat individuální pomoc?

Napište nám prosím na email a specifikujte, jakou pomoc byste potřebovali. Případně se obraťte přímo na Martinu Komendovou (tel. 733 122 122). Mějte prosím na paměti, že my nejsme rodinní terapeuti a neumíme vám pomoci s nějakou zásadní krizí. Naším cílem a "oborem" je spojování fungujících rodin do pevnějších a větších celků a jen v této oblasti vám můžeme efektivně poradit. Dále prosím vezměte na vědomí, že individuálně věnovaný čas má svou hodnotu a je třeba jej zaplatit.

9.6 Jak mohu tomuto projektu pomoci?

Pokud stejně jako my věříte, že je nutné a přínosné šířit tuto myšlenku mezi lidi, tak ji šířte. Odkazujte na naše internetové stránky, přidejte se na náš Facebook, mluvte o tom s přáteli. Pakliže nám můžete pomoci i nad tento rámec, budeme velmi vděční za pomoc s webovými stránkami, grafikou, tiskem materiálů či propagačních předmětů, pozváním na konference a akce, kde by stálo za to tuto myšlenku prezentovat a tak podobně.

Chcete-li nám přispět pár korunami, můžete tak učinit formou bankovního převodu na účet 670100-2200019506/6210 nebo klidně i obálkou s průvodním dopisem zaslanou na adresu Vratislav Hlásek., Národní 35, 110 00 Praha 1. Děkujeme.

9.7 Zdroje dat, ze kterých jsem čerpal.

Vývoj obyvatelstva ČR pro rok 2013 - Český Statistický Úřad

http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/publ/130069-14-r_2014

Demografické údaje za rok 2014- Český Statistický Úřad

<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-4-ctvrtleti-2014-jvieceamvff>

Prognóza vývoje počtu obyvatel ČR do roku 2100 - Český Statistický Úřad

https://www.czso.cz/staticke/animgraf/projekce_1950_2101/index.htm

Vývoj světové populace (anglicky)

http://en.wikipedia.org/wiki/Projections_of_population_growth

Průměrná porodnost dle území celosvětově

<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Countriesbyfertilityrate.svg>

9.8 Přijďte se k nám podívat.

Každou středu od 18 hodin se neformálně scházíme na kus řeči a každý kdo má chuť se s námi seznámit je nám vítán. Povídáme si nejen o rodinách, ale o čemkoliv co nás zrovna zajímá. Proto těmto večerům říkáme **Otevřené středy pro otevřenou mysl**.

Scházíme se na Národní 35, Praha 1. Vstup je z podchodu u prodejny T-mobile.

Před svou návštěvou nás prosím informujte emailem (info@rozsirenarodina.cz), některé týdny se totiž scházíme venku, nebo v trochu jiný čas, nebo společně někam vyrazíme za kulturou.

Těšíme se na vás.